

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2007. FEBRUÁR

William Shakespeare A tél meséje*

Színjáték

Fordította Várady Szabolcs

SZEREPLŐK

Leontes, Szicília királya	Börtönőr
Mamillius, a kisfia	Hermione, Leontes felesége
Camillo	Perdita, Leontes és Hermione lánya
Antigonus	Paulina, Antigonus felesége
Cleomenes	Emília, Hermione udvarhölgye
Dion	Mopsa
Polixenes, Csehország királya	Dorcas
Florizel, a fia	Főurak, nemesek, hölgyek, tisztek és szolgák, pásztorok és pásztorlányok
Archidamus, cseh főúr	Az Idő mint kórus
Öreg pásztor, Perdita feltételezett apja	Történik Szicíliában és Csehországban
Böhönc, a fia	
Autolycus, tolvaj	
Béres	
Tengerész	

Első felvonás

1. színp

*Előszoba Leontes palotájában
Camillo és Archidamus jön*

ARCHIDAMUS Ha egyszer majd Csehországba szólítja a kötelesség, Camillo, ahogy most engem ide, meg fogja látni, amit mondtam: hogy a mi Csehországunk és az önök Szicíliája, hogy az micsoda különbség.

CAMILLO A jövő nyáron, azt hiszem; a mi királyunk akkor szándékozik viszonzni a cseh király mostani látogatását.

ARCHIDAMUS Ha majd szégyenkezünk kell a vendéglátás miatt, mentségünkre szolgáljon, hogy szívből kínáljuk; mert higgye el –

CAMILLO Ugyan már!

ARCHIDAMUS De komolyan: tudom, mit beszélek; mi képtelenek volnánk ekkora fényűzéssel... ilyen nem mindennapi... hogy is mondjam csak... Le kell majd itatnunk önöket, hogy ne lássák meg a tökéletlenségünket a bódulattól, és ha már nem dicsérhetnek, legalább ne szidalmazzanak.

CAMILLO Túlfizeti, amit önként adunk.

ARCHIDAMUS Higgye el, az értelem diktálja, amit mondok, és a becsület készletet, hogy kimondjam.

CAMILLO Szicília királyának semennyi kedvesség nem elég, ha a cseh királyról van szó. Gyerekkorukban együtt nevelkedtek, és akkora szeretet vert bennük gyökeret, hogy

* A fordítás alapja: The Arden Edition of the Works of William Shakespeare. The Winter's Tale. Edited by J. H. P. Pafford. Methuen, London, 1963. Figyelembe vettem, és néhány jelző, szófordulat, sőt egy-két sor erejéig hálásan ki is zsákmányoltam elődeim, Szász Károly, Kosztolányi és Mészöly Dezső munkáját. Az új fordítás legfőbb értelme, ha élő nyelven szólal meg, ezért voltam kénytelen – a „rege” túlságosan XIX. századi ize miatt – megválni a darab közismert magyar címétől.

az óhatatlanul kilombosodik. Mióta felnőtt méltóságuk és uralkodói teendőik nem engedik, hogy együtt legyenek, érintkezésüket királyi küldöncök útján bonyolítják: ajándékokat, leveleket és nyájas követekeket cseréltek – mintha együtt volnának a távolból is; mondhatni, kezet ráztak a messzeségből; megölelték egymást mintegy a világ két sarkából. Ég tartsa meg a szeretetüket!

ARCHIDAMUS Azt hiszem, nincs az a fondorlat vagy bármi egyéb ok, ami változtatna rajta. Hallatlan öröm lehet önöknek a fiatal hercegük, Mamillius: a legszebb reményekre jogosító ifjú úr, akit valaha láttam.

CAMILLO Tökéletesen egyetérték: nagyszerű gyermek. Valóságos balzsam az alattvalóknak; felfrissíti az öreg szíveket; aki mankón járt már a születése előtt, az is mind élni akar, hogy lássa, amint férfivá cseperedik.

ARCHIDAMUS Amúgy szívesen meghalnának?

CAMILLO Meg hát; ha más ürügyük nem volna élni.

ARCHIDAMUS Ha nem volna fia a királynak, addig akarnának bicegni a mankójukon, amíg csak nem lesz neki. *(El)*

2. SZÍN

Díszterem ugyanott

Jön Leontes, Hermione, Mamillius, Polixenes, Camillo és kíséret

POLIXENES Kilencszer figyelhetted meg a pásztor, Hogy változik a hold, mióta trónunk Üresen áll. És hálát mondanunk Ha volna idő ugyanannyi még, Adós maradnánk, testvér, akkor is Örökre: ezért, mint egy jó helyen Álló zérussal, megtöbbszörözöm Egy „köszönjük”-kel azt a sok-sok ezret, Ami előtte jár.

LEONTES Ráérsz köszönni, Ha majd elmész.

POLIXENES Holnap megyek, királyom. Aggaszt nagyon, mi eshetett, mi készül Távollétünkben; nem fájnak-e otthon Csípős szelek, hogy majd mondani kelljen: „Na, ettől félttem!” És különben is, Már terhedre vagyunk.

LEONTES Erős a vállunk, Kibírjuk, testvér.

POLIXENES Nem maradhatok.

LEONTES Csak egy hetet, no.

POLIXENES Holnap kell, muszáj.

LEONTES Egyezünk ki, nem bánom, a felében, S egy szót se szólok.

POLIXENES Kérlek, ne erőltess. Nincs a világon nyelv, nincs, tényleg, egy se, Mely hamarabb meggyőzne a tiednél, S ha okkal kérnél, bármibe kerülne, Most sem mondanék nemet. Ügyeim Hazahúznak: ha gátolsz (megbocsáss), Nekem csapás; ha maradok, neked Teher. Mindkettőt elkerülni: Ég veled, Testvér.

LEONTES Királynénk nyelve béna? Szólj te!

HERMIONE Gondoltam, hallgatok, míg esküjét Ki nem szeded, hogy elmegy. De, uram, Te lanyhán támadod. Mondd azt neki, Hogy Csehországból tegnap jött a jó hír: Az ország rendben: ezt mondd neki, máris Lefegyverezted.

LEONTES Ez az, Hermione!

HERMIONE Ha a fiát akarná látni, az más, Az súlyos érv: csak mondja, és mehet; Csak esküdjön meg, s úgy kipenderítjük, Lába se éri a földet. De mégis, Bátorkodom felséges jelenlétét Egy hétre kölcsönkérni. Ha cseh földön Az uram fölkeresi, azt se bánom, Ha egy hónappal marad a kitűzött Időpontnál tovább; pedig, Leontes, Fikarcnyival sem szeretlek kevésbé, Mint más nő az urát. Marad?

POLIXENES Nem, asszonyom.

HERMIONE Ugyan, no!

POLIXENES De nem lehet, igazán!

HERMIONE „Igazán!” Fogadkozásnak gyatra ez; de én, ha Kiesküdné újtájból a napot, „Uram, ne menj”, így szólnék akkor is. Igazán nem mehet: egy hölgy Igazánja Ér annyit, mint egy úré. Mégse használ? Kényszerít, hogy a foglára legyek, Ne vendéglátó: s majd ha szabadul, Fizet a tartásért, s nem kell köszönni. No? foglyom? vendégem? Döntsön, melyik, Mert egyik „igazán”.

POLIXENES Vendége inkább. Ha foglya: nyilván ártottam kegyednek, S azt nekem gondolni is nehezebb, mint Büntetni önnek.

HERMIONE Nem foglára hát, De szíves háziasszony. Most meséljen: Mit műveltek az urammal gyerekként? Két szép kis úrfi, hm?

POLIXENES Két kis legény, Királyném, aki tegnapot nem ismer, A holnap nekik olyan, mint a ma: Örök gyerekkor.

HERMIONE De az én uram volt A nagyobb kópé, nem igaz?

POLIXENES Olyanok voltunk, mint bárány-ikerpár, Ahogy szökdécsel és egymásra béget Napos mezőn; olyan ártatlanok, Azt se tudtuk, mi fán terem a bűn. Ha így folyik tovább az életünk, S gyöngye lelkünket lobbanékonyabb vér Nem ostorozza, majd bátran felelnék Az Égnek, hogy nincs bűnünk, azt kivéve, Mi eredendő.

HERMIONE Úgy tehát azóta Bűnbe estek.

POLIXENES Ó, legkegyelmesebb hölgy! Azóta támadt kísértés, hiszen Pelyhes korunkban kislány volt a nőm, S kegyed búbájós szeme sem akadt meg A játszótársamon.

HERMIONE Nagy ég, mi jön még! Tán csak nem az, hogy a neje meg én Volnánk az ördög? Na de üsse kő, A bűnt magunkra vesszük, ha velünk Követték el először, és ha aztán Is csak velünk vétkeztek, csak velünk És senki mással!

LEONTES No, meggyőzted-e?

HERMIONE Marad, uram.

LEONTES Én meg hiába kértem. Soha, drágám, ilyen hatásosan

Még nem beszéltél.
 HERMIONE Soha?
 LEONTES Nem, csak egyszer.
 HERMIONE Kétszer tehát? S előbb mikor? Beszélj! Dicsérettelkél hizlalj, mint a szárnyast. Egy jótett, ha visszhang nélkül hal el, Legvilkol ezret, mely mind arra várt. Mi dicséretből élünk. Egy szelíd csók Vágtára késztet, a sarkantyú meg Kocogni csak. Na de térjünk a tárgyra: Utóbbi jótettem, hogy ő marad; S mi volt az első? Ha jól értelek, A nénye ennek. Kegyes hölgy, remélem. De mondd, könyörögöm, hogy előbb mikor Beszéltem oly hatásosan!

LEONTES Mikor
 Három keserves hónap múlva végre Rábírt szerelmem, hogy megnyisd fehér Kezed a kézfogónkra, s mondd: „Tiéd Vagyok örökre.”

HERMIONE Valóban kegyes.
 Kétszer beszéltem hát hatásosan: S királyi férjet nyertem mindörökre, S barátot, egy időre. *(Karját Polixenesnek nyújtja)*

LEONTES *(félre)* Hogy tüzel!
 Túlzott barátság, forr benne a vér!
 A szívem! Ugrál, de nem örömeiben,
 Nem, semmiképp. Ez a nyájaskodás
 Nyílt arcot ölthet, jó szív és nemesség
 Képét mutatja, és elismerem:
 Jól is áll annak, aki műveli;
 De kézcirógatás meg csipkedő ujj,
 Mint ezek itt, mosoly, mintha tükörben
 Gyakorolnák; sóhaj, mintha az erdőn
 Őz haldokolna – vendégszeretettől
 Ennyit már nem vesz be az én szívem –
 Na és a homlokom! – Mamillius,
 Az én fiam vagy?

MAMILLIUS Az, apám.
 LEONTES Bizisten!
 Az én porontyom. Hé, piszkos az orrod?
 Mondják, szakasztott az enyém. Na hékás,
 Formás legyél – ne formás, tiszta, hékás:
 Formás lehet az üsző is, a borjú,
 A szarvasmarha! – Még az uja egyre
 Ott babrál tenyerén! – Na, bikaborjam?
 Borjam vagy-e?

MAMILLIUS Ha úgy tetszik apámnak.
 LEONTES Nem vagy a teljes másom, homlokod
 Nem dudorodik, mégis azt beszélnek:
 Mint két tojás, az asszonyok (beszélnek
 Mindent azok), de ha mind hazug is, mint
 A cifra kelme, mint a szél, a víz, mint
 A kocka, melyre az vágyik, ki nem von
 Határt övé s enyém közt, annyi biztos:
 A fiú rám hasonlít. Gyere, szolgám,
 Vesd rám égkék szemed, édes zsvány!
 Húsom, te, drágám! Anyád – lehet az?
 Kéjvagy! A világ szívét átdöföd:
 A lehetetlen így lesz lehető,
 Álomokkal elvegyülsz – de hát hogyan? –
 Egy húron pendülsz a nem létezővel,
 Társulsz a semmivel – miért ne akkor
 Valamivel? Úgy, úgy, meg is teszed,
 A törvényest átlépve – látom én,
 És agyamat ellepi a ragály,
 S keményszik homlokom.

POLIXENES Miről beszél?
 HERMIONE Valami gyöttri.
 POLIXENES Hogy vagy, jó uram?
 Drága barátom, nincs valami baj?
 HERMIONE Mintha gond felhőznél a homlokod:
 Dühös vagy, én uram?
 LEONTES Nem, dehogysis.
 Hogy elárulja néha gyöngeségét
 A természet, s alkalmat ad mulatni
 Rideg szíveknek! Elnézve fiam
 Vonásait, úgy huszonhárom évet
 Hátráltam, s láttam pendelyes magam
 A zöld bársonyzekekében, törömet,
 Tokjába zárva, nehogy kárt tegyen,
 Mert veszedelmes tud lenni a dísz is.
 Épp olyan voltam, mint itt ez a babszem,
 Ez az uracska. Mondd, derék barátom,
 Pénz helyett tojást elfogadsz?
 MAMILLIUS Nem: kard ki kard!
 LEONTES Hohó! Fogod még sokra vinni! Testvér,
 Szereted úgy a kis hercegedet,
 Ahogy mi ezt itt?
 POLIXENES Otthon ő a minden:
 Napi gyakorlat, vígság és vesződség,
 Hol cimborám, hol ellenlábassom,
 Kegyencem, katonám, miniszterem;
 Nyári napot télivé rövidít;
 Csapongása gyógyszer a gondok ellen,
 Mik véretem sűrítik.
 LEONTES Ez a tiszte
 Emennek is. Mi ketten most megüünk.
 Hadd lássatok méltóbb dologhoz. Hermione,
 Hogy’ szeretsz minket, mutasd rajta meg;
 Ami Sziciliában drága, legyen olcsó:
 Utánad és e kis csibész után
 Szívemben ő jön.
 HERMIONE Hogyha keresel,
 A kertben találsz. Számítsunk-e rád?
 LEONTES Csak ahogy jólesik. Én megtalállak
 Az ég alatt. *(Félre)* Most horgászni fogok,
 De nem látjátok, hol van a zsinór.
 Csak rajta, rajta!
 Hogy nyújtogatja a csőrét felé!
 És a karját, mint asszony az urának,
 Olyan bátran kínálja!

Polixenes, Hermione és kíséret el

Vége. Elment!
 Térdig mocsok! Tetőtől talpig álság!
 Menj, játssz, fiú, menj; anyád játszik, én is
 Játsszom, de olyan silány szerepet:
 Síromba fütty kísér; pfuj és röhej lesz
 Lélekharangom. Menj csak! Mindig is
 Csalták a nők (tudom!) a férjüket.
 Sok férfi (most, ebben a percben is,
 Amíg ezt mondom) úgy öleli át
 Az asszonyt: nem sejtí, míg oda volt,
 Halastavában a szomszéd halászott,
 Misztér Fülíg-Vigyor; na, ez vigasz,
 Hogy más férfi kapuja is kitarva,
 Nemcsak enyém. Ha minden rászédett férj
 Kétségbeesne, a világ egytizede
 Felkötné magát. Nincs ellene gyógyszer;
 Ocsmány planéta ez, ártó hatása
 Kiterjed délre, északra, keletre
 És nyugatra. Összegezzük tehát:

A has tájékán nem használ sorompó,
Ott ki-be jár az ellenség, hiába.
Ezer meg ezer kapja el a kört,
És nem is érzi. Mi van, kisfiam?
MAMILLIUS Azt mondják, rád ütöttem.
LEONTES Még szerencse.
Camillo, te vagy az?
CAMILLO (előjön) Én, jó uram.
LEONTES Menj, játssz, fiacskám! Te becsületes vagy.¹

Mamillius el

Camillo, ez a nagy úr még marad.
CAMILLO Sokat vesződtél, hogy lehorgonyozzon.
Mindegyre csak ment volna.
LEONTES Észrevetted?
CAMILLO Hiába is kérlelted; ügyei
Nagyon sürgették.
LEONTES Szóval észrevetted.
(Félre) Hát így vagyunk: sejtik már, sugdolóznak:
„A királynak, izé...” és így tovább,
Mire hozzám is eljut. – S mért maradt?
CAMILLO Olyan szépen kérte a jó királyné.
LEONTES Királyné, jó. De jó? Úgy kellene,
De úgy van, hogy nem úgy. S fölfogta-e
Más koponya, a tiédén kívül?
Mert a te elméd fürge, többet ért meg,
Mint a fafejű többség. Pár finom
Szellem ha fogta, mi? Az alja nép
Nem sejtí, hogy mire megy ki a játék?
CAMILLO Játék, uram? Mindenki látja, hogy
A cseh király marad.
LEONTES Mi?
CAMILLO Hogy marad.
LEONTES Na jó, de mért?
CAMILLO Hogy felségednek s legkegyelmesebb
Úrnőnknek kedvét töltse.
LEONTES Kedvét töltse?
Úrnőknek hogy kedvét töltse? Mi?
Elég, elég. Bízam benned, Camillo,
Beavattalak titkaimba éppúgy,
Mint gondjaimba, s mint a gyóntatómtól,
Tisztult lélekkel úgy mehettem el,
Jó útra tért vezeklő. Ám csalódtunk
Tisztességében, abban, ami annak
Látszott csak.
CAMILLO Isten őrizzen, uram!
LEONTES Megmondom én: nem vagy becsületes,
Ha akarnál is lenni, gyáva vagy,
Hátulról sündörög a becsülethez,
S elgáncsolod; vagy pedig szolga vagy,
Ki bizalmamba fészkelte magát,
Aztán füttyül rá; vagy pedig bolond,
Ki látja, hogy vesztesre áll a játszma,
S tréfára veszi.
CAMILLO Kegyelmes király,
Lehetek hanyag, félénk vagy bolond;
Nincs ember, aki vétlen volna ebben,
Az ilyen hanyagság, félsz vagy bolondság
A világ szüntelen zajgása közt
Előfordul bizony. Ha dolgaidban
Szándékkal voltam egyszer is hanyag:
Bolondság volt; ha készakarva adtam

¹ „Go play, Mamillius; thou’rt an honest man.” Kosztolányinál: Menj, játssz, Mamil-
lius, derék fiú vagy.” Mészölynél: „Menj, játssz, Mamillius: te tisztá vagy.” Szerintem
a sor második fele Camillóról szól. A király megőrül, hogy a nagy erkölcsű fertőben
végre itt egy makulátlanul becsületes ember, akivel szót érthet. Inkább maga elé mond-
ja, mint neki. Erre jön aztán csakhamar az éles kontraszt: „nem vagy becsületes”.

A bolondot, hát ez volt a hanyagság,
Nem látva át a helyzetet; s ha félttem
Cselekedni, nem bízva a sikerben,
Holott az ügy tetteket követelt,
Ez olyan félelem volt, mely gyakorta
Fertőzi meg a bölcset is. Ezek
Bocsánatos hibák, a becsület sem
Mentesít tőlük. De Felség, könyörgöm,
Nyíltabban szólj, mutasd meg, mi a bűnöm
Valódi képe, s ha nem ismerek rá,
Hát nem enyém.
LEONTES Mi? Nem láttad, Camillo?
Látnod kellett, vagy szemedben a hályog
Szarvanknál vastagabb! Vagy hallanod
(Hisz olyan átlátszó, hogy már a pletyka
Nyilván terjed), vagy gondolnod (hiszen
Csak a hülyék nem), hogy a feleségem
Romlott a velejéig. Ha bevallod
(Vagy hazudd arcátlan, hogy nincs szemed,
Nincs füled, nincs eszed), a feleségem,
Mondd ki: egy riherongy, a rossz cselédnél,
Aki lefekszik kézfogó előtt már,
Cseppet se jobb, mondd ki és igazold!
CAMILLO Egy percig se hallgatnám tétlenül,
Felséges úrnómet hogy így gyalázzák,
Azonnal megtorolnám. Esküszöm,
Méltatlanabban nem mondtál soha.
Elismételni éppoly bűn, akár ez,
Ha igaz volna.
LEONTES És a sugdolódzás?
Az semmi? Arc az archoz, orr az orrhoz?
Nyelvet a szájba? És a kacaj útját
Elválni egy sóhajjal (csalhatatlan
Jele a hűtlenségnek)? Láb a lábon?
Sarkokba bújni? Úzni az időt,
Órát és percet, delet, éjfelet?
S legyen mindenki más vak, ők, csak ők nem,
Hogy vétkezessenek látatlanul.
Mind semmi ez? Akkor semmi a Minden!
Az ég fölöttünk semmi, a cseh semmi,
A feleségem: semmik semmije,
Ha semmi ez.
CAMILLO Gyógyulj ki, jó uram,
E képzelgésből, s minél hamarabb,
Nagyon veszélyes!
LEONTES Lehet, de igaz.
CAMILLO Nem, nem, uram!
LEONTES De, de! Hazudsz, hazudsz!
Hazudsz, ha mondom, Camillo. Utállak!
Tudod, mi vagy te: bárgyú szolga, bunkó,
Vagy ingatag megalkuvó, aki
Nem tud dönteni jó és rossz között.
Volna csak olyan fertőzött a mája,
Mint élete, nem élne ez az asszony
Egy óráig se.
CAMILLO Ki fertőzte meg?
LEONTES Hát az, kinek nyakában mint medál
Ott csüng: a cseh. És hogyha volna hű
Szolgám, kinek az én becsületelem
Ér annyit, mint a maga haszna, mint
A konc, amit les, megtenné, hogy aztán
Ne kelljen tenni többet – ó, hiszen te,
A pohárnoka, kit mélyből emeltem
Magas polcra, s ki mint az ég a földet,
Föld az eget, oly tisztán látod itt
Gyötrelmemet – keverhetnél italt,
Ellenségemnek örök altatót,
Mely szíverősítő nekem.

CAMILLO Uram,
Megtehetném, és nem gyorsan ölő, de
Lassan ható itallal, hogy gyanút
Ne fogjon senki – de nem hihetem,
Hogy tündöklő erényű drága úrnőm
Becsületén ilyen folt eshetett.
Én szeretlek, de...

LEONTES Eredj a pokolba!
Mi vagyok én, félnótás, eszement,
Gyötörni önmagam? Tán készakarva
Bemocskolom hófehér lepedőmet
(Mely hogyha tiszta, altat, ám ha foltos:
Csalán, tövis, darázsfullánk, szögek),
Herceg fiam vérét gyanúba hoznám
(Hisz az enyémmnek tartom, s szeretem),
Csak úgy a semmiért? Felelj! Ki volna
Ilyen bolond?

CAMILLO Uram, hiszek neked.
A cseh királyt, jó, elteszem az útból,
Feltéve, hogy ha ő nincs, a királynét
Elfogadod újra a magadénak,
Már csak a fiadért is, s hogy befogjad
A rágalom száját a környező
Királtságokban.

LEONTES Ez a jó tanácsod
A magam szándékával egybevágt:
Ne legyen folt a királyné nevén.

CAMILLO Menj hát, uram,
S mutass oly nyájas arcot, mint barátok
Közt lakomán szokás, a cseh királynak
S királynédnak. Én leszek a pohárnok,
S ha jó italt kap tőlem az a cseh,
Ne tarts szolgáltnak többé.

LEONTES Úgy legyen.
Tedd meg, s szívemnek fele a tiéd;
Ha nem, magad döföd szíven.

CAMILLO Meglesz, uram.
LEONTES Nyájas leszek, ahogy tanácsolod. (El)
CAMILLO Ó, boldogtalan hölgy! És én miféle
Csapdába estem? Mérgezzem meg a
Derék Polixenest, hogy engedelmes
Szolgája legyek gazdámnak, aki
Önmaga ellen lázad, s azt akarja,
Hogy mind kövessük. Előléptetés
Volna tettem jutalma. Hogyha tudnék
Ezer példát rá, hogy felkent király
Gyilkosa vígan élt, akkor se tenném;
De mert se érc, se kő, se pergament
Ilyet nem említ, gazember se merné.
El kell tűnnöm. Ha megteszem, ha nem:
Végem van itt. Csak jó csillag vezessen!
Itt jön a cseh.

Polixenes jön

POLIXENES De furcsa! Renomé
Hanyatlik? Ez nem is szól? Jó napot,
Camillo!

CAMILLO Üdvöz légy, királyi felség!
POLIXENES Mi hír az udvarnál?

CAMILLO Semmi, uram.
POLIXENES Olyan gyászos képet vág a király,
Mintha a legkedvesebb tartományát
Vesztette volna el. Épp az imént
Üdvözöltem nagy lelkesen, mire
Szemét elkapta, az ajka lefittyedt
Megvetően, és otthagytak faképnél,
Hogy most tűnődhetek, mi folyik itt,

Mitől ez a hirtelen változás.
CAMILLO Nem merem tudni, felség.
POLIXENES Hogy? Nem mered? Tudod, de nem mered?
Beszélj világosan! Mi van mögötte?
Mert részéről amit tudsz, azt tudod,
Nincs az, hogy nem mered. Kedves Camillo,
Új arcod tükör nekem: azt mutatja,
Hogy az enyém is új; félek, hogy én
Okoztam ezt a változást, ha benne
Magamat így találom.

CAMILLO Ez betegség,
Mely néhányunkra ráragadt, de hogy
Mi a neve, azt meg nem mondhatom.
POLIXENES Tőled kaptuk el, bár te jól vagy.
Tőlem?!

Hát mi vagyok én? tán a baziliskusz?
Tekintetemtől ezrek felvirultak,
Szörnyet senki se halt tőle. Camillo –
Te nemesember vagy nyilván, s amellet
A tudományban jártas, ami éppoly
Dicső, mint őseink dicső neve,
Mely nemesekké avat – kérve kérlek,
Ha tudsz olyat, mit üdvös volna tudnom,
Ne zárd előlem azt a titkolódzás
Mély tömlőcébe.

CAMILLO Nem beszélhetek.
POLIXENES Betegség, tőlem? És én jól vagyok?
Választ kell kapnom! Hallod-e, Camillo?
Mindenre kérlek, embertől amit
A becsület kíván, s ezt az elsők között
Kívánja: válaszolj nekem, nevezd meg:
Milyen veszélyről tudsz, amely felém
Lopakodik, messze van vagy közel,
Hogyan előzzem meg, ha még lehet,
S hogy győzzem le, ha nem?

CAMILLO Hát jó, beszéllek,
Mert a becsület nevében olyan kér,
Kit becsületesen tudok. Halld hát tanácsom,
És kövesd olyan gyorsan, ahogy én
Kimondom, másképp te meg én utolsót
Jajdulunk, s jócakkát.

POLIXENES Folytasd, Camillo!
CAMILLO Parancsot adtak, hogy megöljelek.
POLIXENES De ki, Camillo?
CAMILLO A király.
POLIXENES Miért?
CAMILLO Mert azt hiszi, és meg is esküszik,
Mintha látta, sőt ő tartotta volna
A gyertyát, hogy hitvesével te bűnös
Viszonyt folytatsz.

POLIXENES Én? Romlott kocsonyává
Legyen jó vérem akkor, nevetem
A Júdáséval együtt emlegessék!
Legyen hírnevem illatából akkor
A legtompább orrot is facsaró szag,
Hogy jöttömre fusson, ki merre lát;
Sőt, mint a legdögletesebb ragályt,
Utáljanak!

CAMILLO Hívhatod vádja ellen
Az ég minden csillagának hatalmát;
A tengert előbb ráveszed: dagályát
Szüntesse be, mint esküvel ledöntöd
Vagy érvekkkel megingatod, amit
Tébolyából hite alapzatán
Felépített, és csak testével együtt
Fog majd ledőlni.

POLIXENES Hogy fajult idáig?
CAMILLO Nem tudom, de biztos vagyok: a bajt

Jobb elkerülni, mint okát kutatni.
Ha tehát bízni mersz becsületemben
(S tokját, e testet, zálogba adom,
Vidd magaddal), el innen, még ma éjjel!
Az embereidet beavatom,
És apránként, más-más városkapun
Kiszöktetem. Az én sorsom pedig
Most már tiéd, mert ezzel itt nekem
Bealkonyult. Ne habozz, esküszöm
A szüleim becsületére, igazat
Mondtam: de ha bizonyosságot akarsz,
Nem állhatok helyt, s a te életed sem
Biztosabb, mint azé, kit a király
Elítélt, sőt kiadta a parancsot
Már a hóhérnak is.

POLIXENES

Hiszek neked:
Arcán láttam szívét. Add a kezed,
Légy kalauzom, s mindig oldalamnál
Lesz a helyed. Hajóim készen állnak,
Két napja várják az embereim,
Hogy induljunk. – Becses teremtést
Félt a király, ezért félti nagyon,
Nagy a hatalma, ezért félti bőszen,
S mert azt képzelem, az gyalázta meg,
Kit barátjának ismert, bosszúsomja
Határt nem ismer. Rettegés fog el.
Gyors távozásban a remény, s talán
Könnyebb a kedves királynénak is,
Ki a beteg gyanúnak tárgya szintén,
Bár ok rá semmi sincs. Gyere, Camillo,
Apámként tisztellek, ha életem
Kimented innen. El, csak el! Siessünk.
Tisztemnél fogva minden kapukulccsal
Én rendelkezem. Jöjj, felséges úr,
Az óra sürgöt. Induljunk, uram. (El.)

CAMILLO

Második felvonás

1. színp

*Terem Leontes palotájában
Jön Hermione, Mamillius és hölgyek*

HERMIONE Nem bírok vele, jaj, agyongyötör
Ez a fiú, vegyétek el.
ELSŐ HÖLGY Na, úrfi,
Játszik velem?
MAMILLIUS Magával nem, nem én.
ELSŐ HÖLGY Miért nem, édes úr?
MAMILLIUS Mert vadul csókol, s úgy beszél velem,
Mint egy babával. Maga jobban tetszik.
MÁSODIK HÖLGY S miért, uram?
MAMILLIUS Nem azért, mert sötétebb
A szemöldöke; bár mondják, a nőknek
Jól áll a sötét, ha nem busa, inkább
Félkör vagy félhold alakúra tollal
Pingálva.
MÁSODIK HÖLGY Ugyan hol tanulta ezt?
MAMILLIUS A hölgyek arcából. De mondja csak:
Milyen színű a szemöldöke?
ELSŐ HÖLGY Kék.
MAMILLIUS Na ne vicceljen. Láttam egyszer egy nőt,
Kék volt az orra, de szemöldök?
ELSŐ HÖLGY Ejnye,
A felséges mama mind gömbölyűbb,
Új hercegecskét szolgálunk maholnap,
Majd jönne még bolondozni velünk,

De már hiába.

MÁSODIK HÖLGY Nemrég telt ki csak
Ilyen szépen – bár menne rendbe minden!
HERMIONE Mit főznek ottan? Jöjjön, szép uracskám,
Öné vagyok megint. Csüccs ide mellém,
És mondj mesét.
MAMILLIUS Vidámat, szomorút?
HERMIONE Lehet nagyon vidám is.
MAMILLIUS Télire jobb a szomorú. Tudok
Egy manós-szörnyest.
HERMIONE Jól van, gyere, úrfi,
Ülj csak le, és rémissz halálra bátran
A szörnyeiddel, ahhoz nagyon értesz.
MAMILLIUS Volt egyszer egy ember –
HERMIONE Nem, ülj előbb le.
MAMILLIUS A temetőnél – de halkan mesélem,
A tücskök ott ne hallják.
HERMIONE Gyere, folytatd,
Súgd a fülembé.

Jön Leontes Antigonusszal, urak és mások

LEONTES Ott láttad őt? kíséretét? s Camillót?
EGY ÚR A fenyőfák mögött – még úgy sietni
Nem láttam embert. Egész a hajókig
Követtem szemmel.
LEONTES Ó, micsoda áldás,
Hogy jól ítéltél! hogy nem tévedek!
De bárcsak tudnék kevesebbet! Átok
Az ilyen áldás! Hogyha poharadban
Pók ázik, és megiszod, majd továbbmész,
A mérge nem bánt (ha a tudatod
Nem mérgezett); de csak mutassa meg
Az undorító férget valaki,
Tudassa, hogy mit ittál, torkod öklend,
Rángat a görcs. Én megittam a pókot,
És láttam is! Camillo járt kezére,
A kerítő! Ez összeesküvés
Életem, trónom ellen – a gazember!
Fizettem, s már az ő zsoldjában állt:
Fölfedte tervem, én meg itt maradtam
Kínpadra vonva, csúffá téve. Hogyhogy
A kapukon oly könnyen kijutottak?
Az ő hatalma nagy volt, s gyakran a
Nevedben gyakorolta.
EGY ÚR Azt tudom.
LEONTES Ide a fiút! Jó, hogy nem szoptattad:
Hasonlít rám, de benne túl sok így is
A te véred.
HERMIONE Mi ez, valami tréfa?
LEONTES Vigyétek a fiút, itt meg ne lássam,
El vele! Ó meg szórakozzon azzal,
Amelyikkel hasas. Polixenes
Hizlalt meg így.
HERMIONE Csak annyit mondhatok: nem.
És tudom, hogy belátod majd te is,
Bármit hiszel most.
LEONTES Nézzétek, urak,
Jól nézzétek meg: könnyen mondanátok:
„Szépséges nő”, de aztán szívetek
Bírāja nyomban hozzátesszi azt is:
„Kár, hogy nem tiszta, nem becsületes”;
Dicséritek a külsejét (s szavamra,
Van mit dicsérni rajta), de feszengetek
És hümmögtök, olyasformán, ahogy
A rágalom szokott – de mit beszéltek!
A sajnálat; hiszen a rágalom
Az erényt bántja – ez a hümmögés,

Ez a feszengés, ha „szépséges”-et
Mondtatok, annak szól: „becsületes”.
Utána jöhet-e – hát én kimondom,
Én, akit ez a legjobban lesújt:
Házasságtörő!

HERMIONE Ha ezt egy gazember,
Egy utolsó gazember mondaná,
Attól is ritka gazság volna. Te –
Te csak tévedsz.

LEONTES Ön tévesztette össze,
Hölgyem, Leontesszal Polixenest.
Te... Nem mondhatom meg, mi vagy, a rangod
Miatt, mert a csöcselék példát venne róla:
Még ilyen nyelven szólna a nagyokról,
És kivészne az illendő különbség
A herceg és a koldus közt. Kimondtam:
Házasságtörő; megmondtam, kivel;
Továbbmegyek: áruló, és Camillo
A cinkosa, ő is tudja, amit
Tudni szégyen neki magának is,
Ocsmány csábítójával együtt: azt, hogy
Ágyamat beszennyezte. Utca rongya
Nem rosszabb nála. És igen, tudott a
Szökésről is!

HERMIONE Az életemre, nem,
Semmit se tudtam. Hogy fogod te bántani,
Ha majd agyad kitisztul, hogy világ
Szájára adtál! Édes jó uram,
Sovány elégtétel lesz, ha bevallod,
Hogy tévedés volt.

LEONTES Nem! Ha tévedés
Alapzatán épült a vádam, akkor
A földgolyó kevés megtartani
Egy kisdíák pörgettyűjét. Vigyétek!
Börtönbe vele! Aki mellette szól,
Az is bűnös.

HERMIONE Rossz csillag áll fölöttünk;
Túrnóm kell, amíg kedvezőbbre nem
Fordul az égi ábra. Ti jó urak,
Én nem sírok, ahogy szokták a nők;
E hiú harmat hiánya miatt
Szánalmatok talán kiszikkad; ám itt
Olyan nemes gyász vert tanyát, tűzét
Könnyek nem oltják. Azt kérem csupán,
Hogy olyan mértékkel ítéljétek meg,
Amit jó szív sugall. És most legyen meg
A király akarata.

LEONTES Meddig várjak?
HERMIONE Ki jön velem? Felséges úr, könyörgök,
Az udvarhölgyeim hadd jöjjenek,
Állapotom kívánja. Csacska népség,
Ne sírjatok. Ha majd úgy vélitek, hogy
Úrnőtök börtönt érdemel, zokogni
Ráértek, ha szabadulok. E próba
Üdvömré válik. Ég veled, uram.
Nem vágytam látni, hogy búsulsz, de most
Mégis fogom. Gyerünk, hölgyek, jöhettek.

LEONTES Eredj, a parancsom szerint!

Királyné, örök közt, és az udvarhölgyek el

EGY ÚR Kérlek, felség, hívd vissza a királynét.
ANTIGONUS Vigyázz, uram, a törvényed nehogy
Erősökké fajuljon, s bánja három
Hatalmasság: te, nőd s fiad.

EGY ÚR Uram,
Jótállok életemmel, hogy királynéd

Makulátlan az ég előtt s előtted,
A bűnt, úgy értem, nem követte el,
Amivel vádolod.

ANTIGONUS Ha kiderülne,
Hogy mégis, akkor én a feleségem,
Mint ménektől a kancát, zárva tartom,
Magamhoz láncolom, ha elmegyek,
Csak úgy hiszek neki, mert minden íze,
Minden porcikája hamis a nőknek,
Ha ő az.

LEONTES Csend legyen már.
EGY ÚR Jó uram –

ANTIGONUS Érted beszélünk, nem magunk miatt:
Téged becsaptak, egy bajkeverő,
Az lesz, tudnám csak, ki az a gazember,
Adnék neki. Hogy feslett a királyné?
Három lányom van: tizenegy a nagy,
A másik kettő kilenc- és ötéves:
Jaj nekik, ha ez igaz. Esküszöm:
Méhük szakasztom, nehogy majd nekem
Fattyakat szüljenek. Nincs más utódom,
De bár heréltem volna ki magam,
Semmint e szégyen.

LEONTES Na elég legyen.
Ebből ti annyit szagoltok ki, mint
A hulla orra. Én látom meg érzem,
Ahogy te érzed ezt, és látod is
Az eszközt, amit érzel.

*[Ehhez valami színpadi cselekvés társul. Megfogja Antigonus orrát, karját
vagy szakállát]*

ANTIGONUS Hogyha így van,
A becsület sírját nem kell megásni:
Egy gramm sincs, hogy megédesítse ezt a
Szemét világot.

LEONTES Hogy? Kétkedsz szavamban?
EGY ÚR Bárcsak lehetne, uram, most az egyszer,
S úrnőnk erénye, nem pedig gyanúd
Igazolódna, még ha szegyenedre
Válnék is ez.

LEONTES Az ördög fog vitázni
Veletek itt, nekünk irányt mutat
Erélyes ösztönünk. Felségjogunk
Tanácsra nem szorul. Csak jó szívünk
Avat be; de ha színlelt vagy valódi
Együgyűségből meg nem értitek
Az igazságot, mint mi, hát vegyétek
Tudomásul: nem kell tanácsotok!
Hogy mit nyerünk, veszünk, határozunk –
Az a mi dolgunk.

ANTIGONUS Felséges uram,
Intézted volna bár diszkréten ezt,
És nem nyilvánosan.

LEONTES Hogy képzeled?
Vagy a vénségtől vagy bolond egészen,
Vagy úgy születél. Camillo szökése,
És köztük az a bizalmaskodás
(Oly otrombán, hogy az több mint gyanús!
Jó, szemtanú az nem volt, de a tette
Utalt minden körülmény) követelte
Az eljárást. De hogy teljes legyen
A bizonyosság (mert ilyen nagy ügyben
A kapkodás bűn), elküldtem Apolló
Szent templomába, Delphoszba Diont
S Cleomenest (kik, tudjátok ti is,
Méltók e megbízásra): majd a jósdá

S felköttemlek, gazember, téged is, ha
Nem fogod be a száját.

ANTIGONUS *[talán félre]* Minden férjet
Köttes fel, aki erre képtelen,
S nem lesz alattvalód.

LEONTES Kidobni végre!
PAULINA A leghitványabb, gonoszabb király sem
Tesz ilyet.

LEONTES Megégettetek.
PAULINA Sebaj.
Az az eretnek, aki éget, és nem
Az, aki ég. Zsarnoknak nem nevezlek;
De ahogy királynénkkal bánsz, akit
Nem vádol más, csak meghibbant agyad,
Az a kegyetlenség, az zsarnoki,
Az lealjasít, és a világ szemében
Bizony botránykő.

LEONTES Hű alattvalóm
Ha még akad, dobja ki. Élne ez a nő,
Ha zsarnok volnék? Azért meri ezt,
Mert tudja, hogy nem. Most aztán ki innen!

PAULINA Ne nyúljatok hozzám, megyek magamtól.
Nézd kisbabád, uram: tiéd. Bár Jupiter
Adna mellé jobb vezérszellemet.
El a kezekkel! Nem vagytok javára,
Akkik bolondságának hizelegtek.
Isten hozzátok, elmegek. *(El)*

LEONTES Te bujtottad föl erre, áruló!
A gyerekem? Vigyétek! Sőt, te éppen,
Te úgy ajnározod, fogd és vigyed,
És láss hozzá, hogy nyomban tűzre vessék!
Igen, te, épp te, senki más, de nyomban.
Egy óra múlva jelented nekem,
S igazolod, hogy megvolt, vagy oda
Életed s mindened. Ha nem teszed meg,
S dacolsz dühömmel, most szólj – a tulajdon
Kezemmél loccsantom ki az agyát
A fattyúnak. Eredj, és vedd a tűzre;
Mert te bujtottad fel a nőt.

ANTIGONUS Én nem!
E nemesurak itt mind tanúim,
Tisztázzatok!

EGY ÚR Igaz, felséges úr,
Nem tudta, hogy az asszony idejön.

LEONTES Hazudtok mind.

EGY ÚR Könyörgünk felségednek, higgy nekünk;
Híven szolgáltunk mindig, ne feledd,
És nézd, letérdelünk, és úgy könyörgünk
(Minden valaha volt és eljövendő
Szolgálatunk fejében), hogy döntésedet
Vond vissza. Olyan véres, oly kegyetlen,
Jó vége nem lehet. Térden könyörgünk.
LEONTES Tollpihe vagyok, minden szél belém kap.
Majd nézzem, hogy e fattyú térdel itt,
S apjának hív? Jobb megégetni most,
Mint megátkozni majd. De jól van: éljen.
De mégse jó. Gyere csak ide, hallod!
Te meg a bábáskodó tyúkanyód,
Ti itt már annyit buzgólkodtatok,
Hogy ez a fattyú éljen – mert hogy fattyú,
Arra mérget vehetsz –, mondd, mit teszel meg,
Hogy megmentsd ezt a kölyköt?

ANTIGONUS Én akármit,
Amit meg bírok tenni még, uram,
Becsülettel. Annyit feltétlenül, hogy
Ami vérem maradt, azt mind kiontom
Az ártatlanért. Amit csak lehet.

LEONTES Ezt lehet. Esküdj meg erre a kardra,

Hogy megteszed parancsom.
ANTIGONUS Meg, uram.
[Megérinti a kardot]

LEONTES Hát jól figyelj, mert ha csak egy hibát is
Elkövetnél, meghalsz, és veled együtt
A lepcsés szájú nő is (akinek
Most megbocsátunk). Mint alattvalónknak
Megparancsoljuk, hogy vidd innen el
Ezt a fattyú lányt, s tedd ki valahol
Birodalmunk határain kívül
Egy távoli és kietlen helyen,
És hagy ott irgalom nélkül magára
S az éghajlat kényére. Idegenből
Eredt, ezért joggal követelem
(Lelked üdve s tested épsége bánja,
Ha nem teszed), hogy idegenbe vidd,
Dajkálja ott a vaksors. Fogd, s eredj.

ANTIGONUS Esküszöm, meglesz. Bár irgalmasabb
Lenne a gyors halál. Gyere, szegény baba.
Egy jó szellem a hollót meg a kányát
Ráveszi tán, hogy föltápláljanak;
Farkas, medve, mondják, tett már ilyet,
Levetve vad természetét. Uram,
Kívánok neked több jót, mint amennyit
Ez a tett érdemel. Érted pedig,
Veszendő kis jószág, pöröljön
Az ég e barbársággal. *(El a gyerekekkel)*

LEONTES Nem, a más
Porontyát én föl nem nevelem.

Belép egy szolga

SZOLGA Felség,
Hírnök jelenti, hogy Cleomenes
És Dion, akiket Delphoszba küdtél
A jósdához, sikerrel visszatért,
S itt lesz hamar.

EGY ÚR Gyorsabban jártak akkor,
Mint reméltük.

LEONTES Huszonhárom napig
Voltak távol. Derék. A nagy Apolló
Is azt akarja tehát, hogy ne késsen
Az igazság. Menjetelek, a tanácsot
Hívjátok egybe, ítélni a hűtlen
Asszony fölött. Nyíltan vádoltuk őt,
Nyílt lesz a tárgyalás is. Amíg él,
Kolonc nekem a szívem. Menjetelek,
S tegyétek a parancsom.

Harmadik felvonás

1. szíj

*Sziciliában egy falusi fogadó előtt
Jön Cleomenes és Dion*

CLEOMENES Jó az éghajlat, lágy a levegő,
A sziget termő, és még szebb a templom,
Mint ahogy hírlik.

DION Engem különösen
A (másképp nem mondhatom) mennyei
Ruhák fogtak meg, és ahogy viselték,
A méltóság. Na és az áldozat!
Hogy az milyen fenséges és magasztos
És ünnepélyes!

CLEOMENES És a jósigé!

Az legfőképp! Ahogy fülsiketítón,
Mint Jupiter ha mennydörög, előtört:
Hát én megsemmisültem.

DION Bár volna utunk
Oly hasznos a királynénak, ahogy
Nekünk volt gyors, ritka és kellemes,
Akkor nem volt hiába.

CLEOMENES Nagy Apolló
Fordítsa jóra! Nem tetszik nekem
Hermione ellen a kapkodó
Vádaskodás.

DION De épp a nagy sietség
Tisztázza most: ha Apolló ígéje
(Amit főpapja küld pecsét alatt)
Napfényre jön, az egy csapásra mindent
Megvilágosít. – Friss lovat nekünk!
És bízunk a sikerben.

2. SZÍN

Leontes, urak és tiszték

LEONTES E pör (mély fájdalommal kijelentjük)
Szívünk ellen van: a vádlott hiszen
Király leánya, hitvesünk, akit
Túlontúl szeretünk. Senki ne mondjon
Zsarnoknak: nyílt, törvényes tárgyalás
Ítéli el, avagy tisztázza őt.
Hozzák a foglyot!

TISZT A felség óhaja, hogy a királyné
Jelenjen meg a bíróság előtt. Csend!

Jön Hermione őrizetben; Paulina és kíséző hölgyek

LEONTES Olvasd a vádat!
TISZT Hermione, a nemes Leontesnak, Szicília királyának
hitvese, felségárulás vádjával vádoltatsz és idéztetsz a
törvény elé, mely bűncelekmény abban állt, hogy há-
zasságtörést követél el Polixenesszel, Csehország ki-
rályával, valamint összeesküvést szőttél Camillóval
urunk, a király, a te felséges férjed életének kioltására.
Amint a körülmények részlegesen igazolták, te, Her-
mione, megszegve alattvalói hűségéd és kötelmed, ta-
nácsokkal és segítséggel támogattad fent nevezett
személyeket éjszaka való elszőkésükben.

HERMIONE Mivel többet nem mondhatok, csak azt,
Hogy tagadom a vádat, és tanúm
Sincs más, mint az, ki bensőmben lakik,
Kévs a haszna, hogyha kijelentem:
„Ártatlan vagyok.” Tisztességet
Hamisságnak bélyegzik, bárhog is
Hangoztatom. De ha az istenek fenn
Mégmérik teteteinket (és tudom: meg),
Nem kétlem, hogy a hamis vád pirul majd
Az ártatlanság előtt, és a túrés
Előtt a zsarnokság reszketni fog.
Uram, te jól tudod (bár úgy teszel,
Mintha nem tudnád): életem a múltban
Oly szüzi volt, oly tiszta és igaz,
Mint amilyen szomorú most; a színpad
Nem termelt búsabbat még, hogy a nézők
Könnyét kicsalja. Mert hát nézzetek rám:
Királyi ágy és trón részese, lánya
Egy nagy királynak, anyja szépreményű
Kis hercegnek, itt állok szavalva
Életemért és becsületemért
Akárkinek. Az életet letenném,

Csak bánat az, de a becsületem –
Enyéimnek azt hagyom örökiül,
Azért kiállok. Mondd csak meg, uram,
Igaz lelkedre: mielőtt Polixenes
Az udvarodba jött, ugye szeretted,
S ugye megérdemeltem? És azóta
Milyen hallatlan bűnt követtem el,
Hogy itt kell állnom? Egy hajszálnyira
Ha áthágtam a tisztesség határát,
Csak gondolatban, minden hallgatóm
Szíve legyen kő, s önnön véreim
Köpjék le síromat.

LEONTES Aki elég merész
A bűnt megtenni, az tagadni is
Elég arcátlan, tudjuk.

HERMIONE Meglehet,
De rám, uram, ez a mondás nem áll.
Nem vállalod.

LEONTES Nem vallhatok be mást,
HERMIONE Nem vallhatok be mást,
Mint amiben – talán – hibás vagyok.
Polixenest, akivel itt te vádolsz,
Bevallom, hogy szerettem: úgy szerettem,
Ahogy kijárt neki; ahogy olyan hölgy,
Mint én, szerethet; mi több, úgy szerettem,
Ahogy te magad kívántad: különben
Engedetlen vagyok, s hálátlan is
Hozzád s barátodhoz, kinek szíve,
Mióta csak beszélni megtanult,
Piciny korától, így mondta nekem,
Önként tiéd. Az összeesküvésről
Csak annyit: nem tudom, eszik vagy isszák,
Hiába is kínálnának vele.
De azt tudom: Camillo igaz ember.
Mért ment el udvarodból, azt, ha annyit
Tudnak, mint én, az istenek se tudják.
Tudtad, hogy szökni készül, s nemkülönben,
Hogy mit kell tenned, ha már nincsen itt.
Uram,
Olyan nyelvet beszélsz, amit nem értek.
Álmodsz, s álmod prédája életem:
Vedd el.

LEONTES Amit műveltél, az az álmom.
Polixenestől fattyad született:
Álmodtam? Mint az ilyenfajta mind,
Amilyen szégyentelen, oly hazug vagy.
De nagy fennszóval kár tagadni, mert
Ahogy kölyköd kivágtam, ahová való,
Hisz apja nincs (igaz, arról te inkább
Tehetsz, mint ő), ítéletünk lesújt
Terád is – és legkönynebb stációja
Lesz a halál.

HERMIONE Uram, ne törd magad;
Amivel riogatsz, épp arra vágyom.
Az életem semmit se ér nekem már;
Vigasza és virága, a szerelmed
Már nincs sehől. Én nem tudom, hogyan,
De elveszett. És másik örömömtől,
Méhem első gyümölcsétől, akár
A pestisest, elzárnak. Harmadik
Vigaszomat, balcsillagzat szülőltét
(Ártatlan ajkán ártatlan tejjemmel)
Pusztulni küldték. Engem minden oszlop
Szajhának hirdet; ádáz gyűlölettel
A gyermekágyat, minden nő jogát is
Elvéve tőlem, alig lábadozva
Idehurcolnak, hideg levegőre.
Ugyan, felséges úr, mondd meg nekem,
Mi kössön még az élethez, miért

EGY ÚR A legkeserűbb szavakat.
Elég!
Akármilyen történt, akkor is hibáztál
E túl merész beszéddel.

PAULINA Ó, bocsánat.
Csak higgadjak le, tüstént bánom én
Minden hibámat. Hebehurgya egy nő,
Jaj, az vagyok. A felség meg nemes
Szívére vette. Elmúlt, ami elmúlt,
Minek siratni? Dehogyan gyötörjön,
Amit kívántam, sőt könyörgök, inkább
Büntess meg, amiért eszedbe hoztam,
Amit felednél. Jó felség, király úr,
Uram király, bocsáss meg, kerge nőnek,
De úgy szerettem őt – jaj, már megint!
Egy szót se róla, sem gyerekeidről,
Saját uramat nem is említem
(Odavan ő is): csak nyugodj, nyugodj meg,
Én hallgatók.

LEONTES Nem, igazat beszéltél,
És jól tetted. Ez hasznosabb nekem,
Mint a szánalmad. Kérlek, most vezess
Királyném és kisfiam teteméhez:
Közös sírjuk lesz, s azon majd haláluk
Okát írás hirdeti örökös
Szégyenünkre. Mindennap elmegyek
A kápolnába, hol fekszenek, és
Könnyektől könnyülök. Naponta végzem,
Amíg csak a természet engedi,
Ezt a gyakorlatot. Gyere, vezess most
Bánataimhoz.

Mind el

3. SZÍN

Csehország. Kopár tengerpart
Jön Antigonus (a babával) és egy tengerész

ANTIGONUS Egész biztos vagy benne, hogy Csehország
Pusztáin értünk partot?

TENGERÉSZ Úgy bizony,
S félek, rosszkor, uram, az ég dühösnek látszik,
Dörgéssel fenyeget. Én annyit mondok,
Görbe szemmel nézi, amiben itt
Mesterkedünk mi.

ANTIGONUS Legyen meg szent akarata. Eredj föl
A hajóra, készítsd elő, hamar
Követlek én is.

TENGERÉSZ Igyekezzen, és ne menjen, uram,
Túl messzire: úgy fest, komisz idő lesz.
Aztán meg úgy hírlík, fenevadak
Tanyáznak erre.

ANTIGONUS Te csak menj, barátom,
Követlek tüstént.

TENGERÉSZ Hú de örülök, hogy
Ebből kimaradok.

ANTIGONUS Gyere, szegénykém.
Mondták, de nem hittem, hogy visszajár
A holtak lelke – ha mégis lehet,
Éjjel anyádat láttam. Ilyen ébren
Nem álmodtam még! Jön felém a szellem,
Feje hol erre billen, hol meg arra.
Bánattal ily színültig telt s ilyen szép
Edényt nem láttam még. Tiszta fehérben
Mint szent közelgett, és ahol feküdtem,
A kabinban háromszor meghajolt.

Ajkán szó küzdött, és akkor szeme
Két zuhatag lett; majd, hogy elapadtak,
Ez tört ki száján: „Jó Antigonus,
Ha már a sorsod, jobb szándékod ellen,
Úgy adta, hogy szegény babám kitedd,
Mint esküvel fogadtad: pusztá hely
Akad Csehország-szerte épp elég –
Sirasd meg és hagyd sírva ott, s mivel
Azt hiszik, hogy örökre elveszett,
Hívd Perditának. Durva tettedért, mit
Uram bízott rád, nődet, Paulinát
Nem látod többé.” És nagyot sikoltva
A légből foszlott. Hogy rémületemből
Magamhoz tértem, azt gondoltam: úgy volt,
Nem álmodtam. Az álmom csupa semmi,
De babonásan én ennek az egynek
Mégis hiszek. Nem kétlem: Hermione
Meghalt, és mert mégis Polixenestől
Van a gyerek, Apolló azt akarja,
Valódi apja földjén, itt tegyem ki
Élni vagy halni. Nyíl ki, zsenge bimbó!
Leraklak itt, s ezt az írást, meg ezt is² –
Ha szerencséd lesz, ebből fölnevelkedsz,
S még marad is. Jön a vihar. Szegényke,
Hogy anyád vétke miatt így kilöktek!
És még mi jön rád? Sírni nem tudok,
De szívem vérzik. Átok rajtam ez,
Hogy esküm kényszerít! Isten veled.
Az idő zordul egyre: durva lesz
Az altatódalod. Nappal ilyen sötétet
Még sose láttam.

Égzenés, vadászat zaja

Ez a szörnyű láрма!
Föl a hajóra! Itt az üldözött vad!
Végem van.

El; egy medve üldözi. Jön egy Pásztor

PÁSZTOR Tízévestől huszonhárom évesig, az a kor nem kéne, én
mondom. Vagy azt a fiatalság egyszerűen átaludná.
Mer közbül mi van? Csak az, hogy a lányokat fölcsinálják,
az öregeket meg lepiszkolják, lopnak, verekesznek –
figyeljük má'! Ki vadászna ilyen időbe, ha nem ezek a
hibbant eszű tizenkilenc meg huszonkét évesek? Nem
elugrasztottak két legjobb birkámat, aztán a farkas hamarabb
rájuk lel, mint a gazda. Ha valahol a nyomukra jövök, még
itt a tengerparton, ahol legelik a repkényt. (Meglátja a
babát) Egek ura, hát ez meg mi itten? Atya világ, egy
csemete! De milyen takaros egy csemete. Fiú ez, vagy
gyerek? Takaros, nagyon takaros. Itt valami búzlik. Nem
vagyok én írott-olvasott ember, de annyit ki tudok venni,
hogy ez valami szobaleánynak a dolga. Afféle hátsó
lépcsőn osonó munka, fatörzsben eldugdosási munka,
ajtó mögötti munka. Akik elvégezték, biztos, hogy
melegebben voltak, mint ez a szegény jószág idekinn.
Csak fölveszem irgalomból! De jöhetne már a fiam.
Itt hahózott még az imént is. Hahó! Hóhá!

Jön Böhönc

BÖHÖNC Hahó! Hóhá-hó!
PÁSZTOR Hát te itt vagy? Ha akarsz látni valamit,
amit akkor is

² Az aranyat, ékszereket stb. – amit majd a pásztor megtalál.

BÖHÖNC emlegetni fogsz, amikor már meghaltál és elrohadtál, gyere ide. De mi van veled?

BÖHÖNC Olyan két dolgot láttam, szárazon és vízen! De nem is mondok vizet, mert most az ég a tenger: közé meg a firmamentum közé egy tű hegyét se bírná benyomni.

PÁSZTOR Már hogyhogy?

BÖHÖNC Azt látni kellett volna, ahogy hánytorog, ahogy háborog, ahogy a partot beszopja! Na de nem is ez a lényeg. Ó, a szegény párák, hogy milyen szívzaggatóan jajongtak! Most látni őket, most meg nem látni. Most a hajó átfúrja a holdat a főárboccal, most meg, sutty, benyeli a hab meg a tajték, mintha dugót dobnának a söröshordóba. Na most a szárazföldi hadművelet. Az volt valami, ahogy a medve a lapockáját kitépte. Hú, hogy kiabált segítségért, és mondta, hogy Antigonusnak hívják, nemesember. De hogy végezzünk a hajóval: azt látni kellett volna édesapámnak, ahogy a tenger lenyelte. De addig a szerencsétlen flótások hogy üvöltöttek, a tenger meg utánozta őket; és hogy ordított az a szegény nemesúr is, a medve meg utánozta: ketten együtt hangosabban üvöltöttek, mint a tenger meg a vihar.

PÁSZTOR Irgalom atyja, mikor volt ez, fiam?

BÖHÖNC Most, most; egy szempillantással ezelőtt. Az emberek még ki se hültek a víz alatt; a medve még jól se lakott a nemzetes úrból, még rágódik rajta.

PÁSZTOR Csak lettem volna ott, hogy segítek az öregem!

BÖHÖNC Inkább ott állt volna a vízen a hajó mellett, hogy viszsztatartsa!

PÁSZTOR Szomorú ügy! Nagyon szomorú! Hanem ide süss, fiam. Ezt nézd meg! Te meghalókkal találkoztál, én most születettel. Ez aztán valami! Nézd: főúri gyerekek való keresztelőrüha! Nézd már! Fogjad, fiam, fogd, nyisd ki! Lássuk csak: nekem azt jövendölték, hogy a tündérek fognak gazdaggá tenni. Ezt a gyereket a tündérek csempésztek ide. Bontsd ki, fiam! Mi van benne?

BÖHÖNC Hát, öreg, maga megcsinálta a szerencséjét! Ha a fiataltsága bűnei meg vannak bocsátva, holtáig vígan élhet. Arany, színarany!

PÁSZTOR A tündérek aranya ez, fiam, majd meglátod. Vedd föl, fogd szorosán. Most haza, haza egyenest! Nagy szerencse ért bennünket, fiam. Csak egyre kell vigyázni: hogy ki ne tudódjon. A birkák hadd menjenek. Gyere, jó fiam, siessünk haza.

BÖHÖNC Menjen csak, apám, vigye a csomagját. Én utánanézek, otthagytá-e már a medve azt a nemesurat, és mennyit evett meg belőle. Csak addig olyan ádáz, amíg éhes. Ha meghagyott belőle valamit, azt eltemetem.

PÁSZTOR Azt jól teszed, fiam. Ha ki tudod venni a maradékából, hogy kiféle-miféle volt, szólj nekem is, majd megnézem.

BÖHÖNC De mennyire, hogy szólok. Legalább segít belerakni a földbe.

PÁSZTOR Szerencsés nap ez a mai, fiam; illik valami jó cselekedettel befejezni.

Mindketten el

Negyedik felvonás

1. színp

Jön az Idő mint Kórus

IDŐ Kítől jök-rosszak egyaránt remegnek,
Ki mindent megrág, bajt okoz s feledtet:
Az Idő, az vagyok, ez itt a szárnyam,

Most felkötöm, és bocsánat, de bátran
Átrepülök tizenhat év felett,
Nem tekintve a fejleményeket
E tágas közben, mert hatalmam oly nagy:
Megdönthet törvényt, és szokásba hozhat
Vagy eltörölhet bármit. Engedelmet,
Így múlok én: tanú rá, hogy a rendet,
A legrégebbit vagy e most levőt
Életre mik hívták, milyen idők;
S arra, ami ma csillog, s oly fakónak
Látja mesémet, amilyenre holnap
Én őt fakítom. Nincs ellenvetés?
A homokórát megfordítom, és
Vegyük olybá, mintha aludtatok
Volna közben: Leontest hagyjuk ott,
Bűnbánatába gubózva – amit
Most láttok, a szép Csehország ez itt.
S jusson eszünkbe: volt egy fiúgyermek,
A cseh királyé – hívjuk Florizelnek;
S menjünk tovább: Perdita közbe megnőtt:
Soha még ilyen bájos fiatal nőt!
Csodálni való! Hogy mi lesz a sorsa,
Nem jósolom meg. Az Idő megoldja
Majd idején. Egy pásztorlány s ami
Körülötte most fog kibomlani,
Ez a témája. Egyet elhíhettek:
Akár jó itt, akár nem jó ma nektek,
Szívből kívánja az Idő maga:
Ne legyen rosszabb estétek soha.

2. színp

*Csehország, Polixenes palotája
Jön Polixenes és Camillo*

POLIXENES Kedves jó Camillo, kérlek, ne gyötörj tovább. Belebetegszem, ha tőled meg kell tagadnom valamit; de belehalok, ha ezt teljesítem.

CAMILLO Tizenöt éve nem láttam a hazámat. Ha legnagyobb-részt idegen levegőt szívtam is, szeretném, ha a csontjaim otthon pihennének. Ráadásul a vezeklő király, a gazdám is üzent értem. Azt merem feltételezni, hogy tudok valamit enyhíteni a mélységes bánatán – ez is a távozásom mellett szól.

POLIXENES Ha szeretsz, Camillo, nem teszed semmissé eddigi szolgálataidat azzal, hogy most itthagysz. Te vagy az oka: annyira jó vagy, hogy már nem lehetek meg nélküled: inkább ne is szegődtél volna hozzám, mint hogy most nélkülözzelek. Annyi ügymet elindítottad, amiket más képtelen volna végbeinni, hogy vagy itt maradsz, és a végükre jársz, vagy magaddal viszed mindazt a jót is, amit eddig tettél. Ha nem honoráltam kellőképpen (nem is lehet eléggé), gondom lesz rá, hogy hálásabb legyek – abból is én húzok hasznot, hiszen elhalmozol baráti szolgálataiddal. Azt a végzetes országot, Szicíliát, kérlek, többé ne is említsd! Ha csak a nevét meghallom, már az is büntetés nekem, mert eszembe hozza a vezeklő (ahogy te mondtad) és megbékélt királyt, az én testvéretem – hogy elvesztette azt az édes, drága királynét és a gyerekeit, ebbe az ember szíve újra meg újra belefacsarodik. De mondd csak, mikor láttad a fiamat? Egy királyt éppoly boldogtalan-ná tesz, ha a sarja nem méltó hozzá, mint ha elveszíti, miután már kimutatta az értékes tulajdonságait.

CAMILLO Három napja láttam Florizel herceget utoljára, uram. Nem ismeretes előttem, hogy milyen kellemesebb elfoglaltságai akadnak, de sajnálattal tapasztalom, hogy

mostanában ritkán mutatkozik az udvarban, és hercegi gyakorlataiban sem olyan szorgalmas, mint korábban.

POLIXENES Nem kis gond ez nekem, Camillo – olyannyira, hogy kémeket fogadtam: lessék ki, merre csavarog. Tőlük tudom, hogy sokat időzik egy egészen közönséges pásztornak a házában. Ez az ember, azt beszél, a semmiből egyszer csak valami elképesztően nagy vagyronra tett szert, a szomszédság nem győzi csodálni.

CAMILLO En is hallottam egy ilyen emberről. Allítólag kivételesen szép lánya van. Olyan nagy a híre, az ember el sem tudja képzelni, hogy egy ilyen kunyhóból eredjen.

POLIXENES Ez egybevág az én értesüléseimmel. Tartok tőle, hogy ez az a horog, amin a fiunk fönnakadt. Elkísérsz majd bennünket oda (rangunkat elleplezve), hogy kikérdezzük azt a pásztorot. Amilyen együgyű, gondolom, nem lesz nehéz kihúzni belőle, hogy mi vonzza oda a fiamat. Kérlek, segíts nekem ebben, és ne gondold Szicíliára!

CAMILLO Kész örömmel engedelmeskedem.

POLIXENES Drága Camillóm! Kerítsünk álruhát.

3. SZÍN

Ösvény a pásztor kunyhó közelében
Jön Autolycus dalolva

AUTOLYCUS *Ha kidugja fejét a nárcisz,
A völgyben, hej, vár a macám,
Fut a sápadt tél nosza máris,
Most forr csak a vér igazán!*

*Fehér lepedők a sövényen,
A madár, hej, mind csicsereg!
Ki csenne, ki lopna, ha én nem?
S mint a király vedelem sörömet.*

*A szajkó, a rigó, a pacsirta:
Ez a nyár dala, hej, de remek!
Hallgatom én meg a luvnya,
Akivel a kazalban tekerek.*

Florizel hercegnél szolgáltam, bársonyból volt a zekém akkoriban, de kitélt az időm.

*Na de bánkódni ugyan ki fog?
Ragyog éjjel a hold világa.
Akárhová ha elindulok,
Én mindig a jó irányba.*

*A drótosnak megélni szabad,
Jön-megy, a vállán tarisznya.
Majd csak kivágom magamat,
Ha a törvény bekasztlizza.*

A lepedő az én portékám. Mikor a szarka a fészket rakja, nem árt ügyelni a vászonműre. Apám Autolycusnak nevezett el. Ő is a Merkúr csillag alatt jött a világra, mint én, szeretett fölshedegetni ezt-azt. Kockán-kurvákon szereztem ezt a kacabajkát, fő jövedelmi forrásom a palimadarak megkopasztása. Az országút nem az én világom: a bitófa meg az ütlegek túl nyomós érvek; megveréstől, akasztástól borsózik a hátam. Hogy mit hoz a jövő, annak a gondját kialszom magamból. Huhú! Prédaszagot érzek!

Jön Böhönc

BÖHÖNC Lássuk csak: minden tizenegy ürőről lejön egy heted-mázsa; minden hetedmázsa egy font meg valahány shilling; ha megnyírunk ezer és ötszázat, az mennyi gyapjú?

AUTOLYCUS *(félre)* Ha a lép jól ragad, enyém a madár!

BÖHÖNC Számolómasina kellene hozzá. Nézzük: mi van nekem föladvá vásárolni a birkanyírás ünnepére? Másfél kiló cukor, két és fél kiló mazsola, rizs – minnek az én húgomnak a rizs? De hát apám megtette őt az ünnep háziasszonyának, és ki akar tenni magáért. Huszonegy bokkrétát kötött a birkanyíróknak. Ezek mind énekelnek, hármásával és nagyon jól; de a legtöbbje alt vagy basszus. Hanem azért van egy puritán is köztük: az sípszóra zsoldárokat énekel. Sáfrány is kell, megfesteni a körtés kalácsot; szerecsendió; datolya, nem – az nincs a listámon; muskátlió, hét; egy gyömbérgyökér vagy kettő, de azt majd kérek valakitől; négy font aszalt szilva és ugyanannyi töppesztett szőlő.

AUTOLYCUS Jaj, minnek is születtem! *(A földön fetreng)*

BÖHÖNC Uram egek!

AUTOLYCUS Segítség! Jaj, segítség! Rángassa le, kérem, ezeket a rongyokat! Aztán a halál! a halál!

BÖHÖNC Ó, te szegény pára! Nem inkább több kellene rád ezekből a rongyokból, mint hogy leszedni ezt is?

AUTOLYCUS Ó, uram, az undorítótságuk jobban gyötör engem, mint az ütlegek, melyeket elszenvedtem, pedig egymillió volt, és súlyosak mind.

BÖHÖNC Jaj istenem, szegény ember! Egymillió ütés, az már tetemes mennyiség.

AUTOLYCUS Kiraboltak, uram, és összeverték; a pénzemet és a ruhámat elvették, és ezeket a förtelmes miccsodákat aggatták rám.

BÖHÖNC Lovas volt, vagy gyalogos?

AUTOLYCUS Gyalogos, drága uram, gyalogos.

BÖHÖNC Hát, ahogy ezt az öltözéket nézem, amit rajtad hagyott, tényleg gyalogos lehetett; ha lovasnak a dolmánya, akkor az nagyon kemény csatában járt. Add a kezéd, gyere, fölsegítlek, add a kezéd.

AUTOLYCUS Jaj, drága uram, csak óvatosan. Jaj!

BÖHÖNC Ajaj, szegény pára!

AUTOLYCUS Ó, kedves uram, csak finoman. Félek, eltörött a lapockacsontom, uram.

BÖHÖNC Húha. Lábra tudsz állni?

AUTOLYCUS Finoman, drága uram. *(Kiszébeli)* Édes jó úr, csak finoman. Irgalmas cselekedet volt ez öntől. Nagy jótétemény.

BÖHÖNC Szükséged van pénzre? Adhatok egy keveset.

AUTOLYCUS Nem, édes drága uram, a világért se! Esedezem, uram; van egy rokonom úgy háromnegyed mérföldre innen: hozzá igyekszem. Neki van pénze és minden, ami kell nekem. Ne ajánljon pénzt nekem, szépen kérem; a szívemet hasítja ketté.

BÖHÖNC Miféle alak rabolt ki?

AUTOLYCUS Az egy olyan alak, uram, akit láttam én már: azt a gurigálós játékot árulta. Azelőtt meg a herceg szolgálatában állt. Meg nem tudom mondani, édes uram, hogy miféle erénye miatt, de az bizonyos, hogy korbáccsal kergették el az udvartól.

BÖHÖNC Talán bűnét akartad mondani; az erényt nem szokták korbáccsal elkergetni; inkább megbecsülik, marasztalják; mégse marad meg szívesen.

AUTOLYCUS Bűnt hát, azt akartam mondani, uram. Ismerem én nagyon jól azt az embert; volt azóta majomtáncoltató is, aztán meg bírósági kézbesítő, törvényszolga; majd meg bábjátékos lett, a tékozló fiú történetét mutogatta, és elvette egy üstfoltozó feleségét, alig egy mérföld-

re onnan, ahol az én földem és jószágom van; mindenféle gyanús mesterségeket űzött, aztán megállapodott a tolvajságnál. Némelyek Autolycusnak nevezik.

BÖHÖNC A gazember mindenit! Az hát, zsebes, a nyakamat rá, zsebes: vásárban, multságban, medveheccen, minde-niütt ott kujtorog.

AUTOLYCUS Nagyon is úgy van, uram! Ó az, ő, uram: a tolvaj gaz-ember, aki rám aggatta ezt a maskarát.

BÖHÖNC Egész Csehországban nincs nála gyávább gazember. Ha keményen a szemébe nézel, és leköpöd, elszalad.

AUTOLYCUS Be kell vallanom önnek, uram, hogy nem vagyok az a verekedő típus. A szívem nincs a helyén. És ő ezt tudta, afelől kezeskedem.

BÖHÖNC Hogy vagy most?

AUTOLYCUS Édes uram, sokkal, de sokkal jobban. Tudok állni, tu-dok járni. Ideje is, hogy elbúcsúzzam öntől, és szép lassan elinduljak a rokonomhoz.

BÖHÖNC Elkísérjelek?

AUTOLYCUS Ne, drágalátos uram; ne, édes úr.

BÖHÖNC Hát akkor isten áldjon. Mennem kell: fűszerfélétet vá-sárolok a birkanyírőünnepre. (El)

AUTOLYCUS Minden jót, édes úr! A kegyed erszénye nagyon lefo-gyott most: aligha telik ki belőle a fűszer. Azon a nyírő-ünnepen magam is ott leszek. Ha ebből a csalásból elő nem csalog még egyet, és meg nem kopasztom a birka-kopasztókat, töröljenek a tolvajok sorából, és írják be a nevet az erény nagykönyvébe.

*Menj, mendegélj gyalogosan,
Vidoran szedd a lábad,
Győzi, akinek víg szíve van,
De kifáraszt hamar a bánat.*

4. SZÍN

A birkanyírás ünnepe. A Pásztor kunyhója előtt

Jön Frorizel és Perdita [az ünnephez öltözve, virágdíszben]; a háttérben a Pásztor, Böhönc; Polixenes és Camillo álruhában; Mopsa, Dorcas; pásztorok, pásztorlányok

FLORIZEL Szokatlan öltözékedben egészen Új vagy nekem: nem pásztorlány, de az Április homlokán kisarjadó Tavasz maga. E nyírőünneped Kis istenek találkozója, s benne Te a királynő.

PERDITA Uram, drága fenség, Nem illik, hogy megrójam – bocsánat a szóért! – Hóbortodat. Magas személyedet, Mindenki példaképét lealázod Parasztgúnyáddal, s engem, egyszerű lányt, Istennőnek felcicomálsz. Ha lakomáink Minden fogását nem bolondozás Fűszerezné (lenyeljük megszokásból), Pirulnom kéne látva a ruhádat, S ha magamat meglátnám egy tükörben, Hát elájulnék.

FLORIZEL Áldom azt a percet, Mikor derék sólymom apád tanyáján Repült át.

PERDITA Jaj, csak Jupiter segítsen! Engem rémit a különbség. Te nagy vagy, Félelmet nem ismersz. Most is remegve Gondolok rá, apád véletlen erre Vetődik, mint te – Irgalmas egék! Mit szólna, látva nagy művét ilyen Silány kötésben? És én, én hogy állnék

Komor színe előtt ebben a kölcsön-Vett cifraságban?

FLORIZEL Ne félj semmitől, Most csak mulass. Maguk az istenek, Mikor szerettek, égi voltukat Alázva állatbőrbe bújtak: Jupiter Bika lett, bömbölt; a zöld Neptunus Kos, bégetett; a tűzruhás, arany Apolló meg szerény pásztorfiú, Mint jómagam most. De egyik se ritkább Szépségért váltott alakot, s olyan Tiszta céllal, mint én. Mert vágyaim Nem vágnak elébe a becsületnek, S vérem nem forróbb, mint hűségem.

PERDITA Ó, de Terved megdől, ha a király hatalma (S ez biztos így lesz) ellene szegül. Kettő közül egy elkerülhetetlen: Vagy szándékom változik gyökeresen, Vagy életem.

FLORIZEL Jaj, drága Perditám, Ne rontsd el ezt a vidám ünnepet Rémképeiddel! Vagy tiéd leszek, Vagy apámé se! Mert semmit se érek Magamnak és másnak se, hogyha nem Tiéd vagyok. Mondhat nemet a végzet, Nem tántorít el. Édesem, vidulj fel, Fojtsd gondjaidat abba, amivel A pillanat kínál: jönnek vendégeid. Derüljön arcod, mintha ez az ünnep A nászunk napja volna, ami eljön, Hisz esküvel fogadtuk.

PERDITA Csak segítsen Szerencse istenasszony!

A Pásztor, Böhönc, Mopsa, Dorcas és mások előrejönnek, velük Polixenes és Camillo álruhában

FLORIZEL Ideértek! Fogadd vidáman őket; minden arc Piruljon az örömtől!

PÁSZTOR Te lány! Míg élt a vén nőm, az ilyenkor Pincér, pohárnok, szakács, minden ő volt, Úrnő, cseléd, köszöntött és kiszolgált, Dalolt, táncolt, az asztalfőn s középén Hol ezzel ült, hol azzal. Arca lángolt A hévtől s attól, hogy koccintgatott Mindenkiel. Te meg félrevonulsz, Mintha vendég volnál itt, nem pedig A háziasszony. Köszönd ismeretlen Barátainkat, ez a módja, hogy Még jobb barátok legyünk, s ismerősök. Ej, ne pironkodj, mutasd meg, mi vagy: Az ünnepség gazdasszonya. Gyerünk, Üdvözölj minket ünnepségeden, Úgy lesz a nyájad szapora.³

PERDITA (Polixeneshez) Uram, Hozta isten! Apám akarja, hogy A háziasszony én legyek. (Camillohoz) Uram! A virágokat, Dorcas. Tisztelettel, Rozmaring és ruta: a színük és Az illatuk egész télen kitart; Ez barátság, az irgalom, vegyék, S mulassanak jól.

³ Az Arden-kiadás jegyzete: ez a két sor inkább Polyxenes vagy Camillo szövege lehet, a másoló talán elnézte.

POLIXENES Korunkhoz tehát
Tél virágait választod nekünk,
Szép pásztorlány?

PERDITA Ha öregszik az év,
A nyár halála és a reszketeg tél
Születése közt, nincsen szebb virág, mint
A szegfű és a tarka viola,
De úgy mondják, természet fattyai,
Falusi kertünkben nem is teremnek,
S én nem ültetek.

POLIXENES Mért, kedves leányzó,
E mellőzés?

PERDITA Úgy hallom, tarkaságuk
Nem a természet tiszta alkotása,
Mesterség is van benne.

POLIXENES Úgy van, ám
Kieszközölni jobb természetet
Természet adta eszközzel lehet csak.
Ami szerinted művi, itt az is
Természet műve, kedvesem. Nemes
Hajást legvadabb törzssel párosítunk,
S az jobb kérget fogan a nemesebb
Fajtájú rügyből. Mesterség javítja –
Vagy változtatja – a természetet, de
Ez természetes mesterség.

PERDITA Igaz.

POLIXENES Hát
Kertedbe ültess tarka violát,
És ne mondd rá, hogy fattyú.

PERDITA Én bizony
Egy palántát se! Ahogy arcomat se
Festéném ki, hogy azt szeresse rajtam
Ez a fiú, és csak azért akarjon
Tőlem utódokat. Tessék, virágok:⁴
Levendula, menta és majoránna,
Körömvirág, mely lefekszik a nappal,
És vele ébred, sírva. Nyárközép
Virágai, a középkorúaknak
Ezért adom. Legyenek üdvözölve!
(*Odaadja a virágokat*)

CAMILLO Bárányod volnék, csak szemem legelne,
Azon megélnék.

PERDITA Jaj, szegény feje!
A zörgő csontjain a téli szél
Keresztülfújna. (*Florizelhez*) Szépséges barátom,
Bár volna tavaszi virágom is,
Az illenék korodhoz (*Mopsához és a többi lányhoz*)
és a tietekhez,
Kiknek szűz ágán még lányágotok
Gyümölcse érik. Ó, te Alvilágba
Hurcolt Proserpina, virágok, amiket
Ijedtedben elejtesz! sárga nárcisz,
Mely a fecskék előtt jön, s megigézi
Március szelét; ibolya, fakó, de
Juno szemhéja nem illatosabb,
Se Venus lehelete; kankalin, mely
Pártában sorvad el, nem éri meg
Phoebus tüzét (sok beteg lány is így jár);
Büszke császárkorona, lilium
Sokféle fajta, egyikük az írisz.
Ó, bárcsak volna mindebből, (*a lányokhoz*) tinektek
Füžért fonnék, (*Florizelhez*) s téged, édes barátom,
Behintenélek.

4 Az Arden-kiadás jegyzete: Perdita, miután az idős uraknak, Polixenesnek és Camillónak odaadta az őket illető virágokat, most más, középkorú férfiakhoz fordul, s így, korosztályonként haladva, jut aztán Florizelhez és a lányokhoz.

FLORIZEL Hogy? Mint egy halottat?

PERDITA Nem, mint gyepet, szerelmeskedni rajta,
Dehogy halottat, és nem eltemetni,
Csak élve és karomba. Ne, virágok. (*Virágokat ad neki*)
Hú, azt hiszem, úgy játszom itt, ahogy
Pünkösdi pásztorjátékokba láttam.
Ruhám zavart meg.

FLORIZEL Akármit teszel,
Az mindig még jobb. Ha beszélsz, örökké
Azt hallgatnám. Ha dalolsz, azt kívánom:
Dalolva adj el, vásárolj, imádkozz,
Alamizsnálkodj, s házi dolgaid
Dalban intézd; ha táncolsz, hogy legyél
A tengeren hab, mindörökre ez,
Ne is tegyél mást, csak mozogj, mozogj!
Amit csinálsz, az mindig ízről izre
Csak a tiéd: mostani szerepedben
Királynő vagy, de hát hogy is ne volnál,
Hisz minden tettet erre vall.

PERDITA Doricles!
Sok már a jóból! Ha az ifjúságod
S a tiszta vér, mely rajta szépen átüt,
Nem mutatná, hogy jó pásztorfiú vagy,
Attól kellene félnem, ó, Doricles,
Hogy szédítesz csak.

FLORIZEL Márpedig, szívem,
Én nem akarlak megijeszteni,
Így hát félned se kell. Add a kezed,
Táncoljunk, Perditám: szép gerlepár:
Azok nem válnak el.

PERDITA Azt meghiszem.

POLIXENES Még ilyen kecses pórlány nem szaladgált
A zöld gyepen: minden tettében érzik
Valami nála nemesebb, nagyobb.
Túl jó e helyhez.

CAMILLO Mondott valamit
A fiú, a lány elpirult. Valóban:
Tej-vaj királynő.

BÖHÖNC Gyerünk, húzd rá!

DORCAS Mopsa lesz a párod. Adj fokhagymát neki, attól lesz a
csókja illatos!

MOPSA Nehogy má!

BÖHÖNC Kuss legyen! Adjunk a jó modorra. Gyerünk, húzd rá!

Zene. A pásztorok és pásztorlányok táncolnak

POLIXENES Te mondd, öreg, ki az a szép legény,
Akivel táncol most a lányod?

PÁSZTOR Doricles ő. Azzal büszkélkedik:
Kövér a legelője. Elhiszem,
Ha csak ő mondja is, mert úgy ítélem:
Nem szavajátszó. Azt is mondja, hogy
Szereti lányomat, s elhiszem ezt is:
A hold a vízre nem bámul le úgy,
Mint ő lányom szemébe; s az a helyzet:
Nincs ebbe köztük különbség talán
Félcsóknyi sem.

POLIXENES Szépen táncol a lányod.

PÁSZTOR Mindent úgy csinál, még ha nem is illik,
Hogy én mondjam ki. Az ifjú Doricles,
Ha őt választja, álmában se hinné,
Hogy milyen jót kap.

Belép egy Béres

BÉRES Hú, gazduram! Csak hallaná azt a házalót a kapuban,
sose táncolna többé sípra meg dobra; de még a csim-
polyaszó se indítaná meg! Mindenféle dallamokat ját-

	szik, sebesebben, mint ahogy kend pénzt olvas; úgy ontja őket, mint aki balladákat evett ebédre, aki hallja, csupa fül mind.	BÖHÖNC	De hát nem mondtam, hogy lóvá tettek az úton, és minden pénzemet elszedték?
BÖHÖNC	A legjobbkor jött: jöjjön be. Szörnyen odavagyok a balladákért, főleg ha gyászos dolgokat adnak elő vidáman; vagy ha nagyon is mókás valamit dalolnak keservesen.	AUTOLYCUS	Úgy igaz, uram, szélhámosok nyüzögnek mindenfelé; nem lehet az ember eléggé elővigyázatos.
BÉRES	Van ennél dal embernek, asszonynak, mindenféle fajta. A rófos nem bírja a vevőit annyiféle kesztyűvel ellátni. Lányoknak való szerelmes dalok, gyönyörű, és annyira semmi disznóság nincs bennük, hogy hihetetlen; csak afféle zamatos csujogató, mint „mézes madzag kócostul, lógó körtvély szárustul”, és ha egy mocskos szájú himpellér megpróbálna, hogy úgy mondjam, belecsempészni valami hamiskás szünetet, ami malac kifejezést takar, hát a leányzó tüstént megadja neki: „Hopp, galambom, már elég”; így leforrázza, így elveszi a bátorságát: „Hopp, galambom, már elég!”	BÖHÖNC AUTOLYCUS BÖHÖNC MOPSA	Ne félj, barátom, itt biztonságban vagy. Remélem is, uram; mert sok becses portéka van nálam. Mid van, mutasd! Balladák? Jaj, könyörögöm, vegyél balladát! Élek-halok az olyan balladáért, ami ki van nyomtatva, mert akkor biztos igaz.
POLIXENES	Derek egy fickó.	AUTOLYCUS	Van itt egy, igen bús dallamra megy, arról, hogy egy uzsorás felesége hogyan szült egyszerre húsz pénzeszacskót, és miként éhezett rá a viperafejekre és roston sült varangyos békára.
BÖHÖNC	Csodálatosan elmés fickó, én mondom. És van-e valami friss portékája?	MOPSA AUTOLYCUS DORCAS AUTOLYCUS	És gondolja, hogy ez igaz? De még mennyire, csak egy hónapja történt. Isten ments, hogy uzsoráshoz menjek feleségül! Tessék, a bába is tanúsítja, bizonyos Mendemondáné, meg még hat erényes asszonyság, akik szintén jelen voltak. Már mért is terjesztenék hazugságokat?
BÉRES	Pántlikák a szivárvány minden színében; annyi bogra kötött pertli, hogy Csehország minden bírója se bírná kibogozni; paszomány, csipke, patyolat, gyolcs, és úgy megéneklí mindet, mintha istenek és istennők volnának; az ingvált nő angyalnak hinné az ember, úgy megdalolja a kezelőjét meg a mellfodrárt is.	MOPSA BÖHÖNC	Könyörögöm, vedd meg! Jól van, tedd félre. De lássunk még egypár balladát; majd együtt kifizetjük.
BÖHÖNC PERDITA	Vezesd be gyorsan; és mindjárt énekeljen is közben! De aztán semmi trágárság, arra figyelmezted!	AUTOLYCUS	Itt egy másik ballada egy halról, amelyik kimászott a partra egy szerdai napon, április nyolcvanadikán, negyvenezzer ölnyire a tenger szintje fölé, és ott ezt a balladát énekelte el a keményszívű leányok ellen. Azt tartják, hogy asszony volt valaha, és azért változott hideg hallá, mert a húsát megtagadta a szerelmesétől. A ballada éppolyan szomorú, mint amilyen igaz.
<i>Béres el</i>		DORCAS AUTOLYCUS	Szóval igaz, azt mondja? Őt törvénytörési bíró aláírása tanúsítja, és még annyi szemtanú, hogy bele se férnek a zsákomba.
BÖHÖNC	Ezekben a házalókban néha sokkal több van, mint képzeled, húgocskám.	BÖHÖNC AUTOLYCUS MOPSA AUTOLYCUS	Tedd félre ezt is. Tovább. Ez vidám ballada, de nagyon takaros. Vegyél néhány vidámat is.
PERDITA	Ajai, bátyó, képzelem.	MOPSA	Ez rettentő vidám, és arra a nótára megy, hogy „Egy legénybe két leány”. Nemigen akad olyan fehérnép, aki a nyugati vidéken ne ezt dalolná. Veszik, mint a cukrot.
<i>Bejön Autolycus, álszakállal, dalolva</i>		MOPSA DORCAS AUTOLYCUS	Hát ezt mind a ketten tudjuk. Ha elvállalod a harmadik szólamot, meg is hallhatod mindjárt. Már egy hónapja tudjuk. A magamét el tudom énekelni. Elvégre ez a mesterségem. Vágujunk bele!
AUTOLYCUS	<i>Gyolcs, fehérebb, mint a porhó, Krepp, sötétebb, mint a holló, Kesztyű, illatos, mint rózsza, Maszk van itten arcra, orra, Üveggyöngyből karperec, Fülönfüggőt itt vehetsz, Párta, boglár, gyűrű, nácsfa, Parfium, illik hölgyoszobába, Rojtok, bojtok, főkötők, Erre vágnak mind a nők, Tessék, tessék, szép legények, Babátoknak ezt vegyétek, Vigyétek!</i>		Dal
BÖHÖNC	Ne volnék szerelmes a Mopsába, egy vasat se húznál ki belőlem. Na de úgy rabul ejtette a szívemet, hogy azzal némi pántlika meg kesztyű is velejár.	AUTOLYCUS	<i>Többé nincs dolgom veled, Tárgulj innen, elmegyek. Hova?</i>
MOPSA	Meg volt ígérve már az ünnep előtt, de jobb későn, mint soha.	DORCAS MOPSA DORCAS DORCAS MOPSA	<i>De hova? Hova? Mégfogadtad esküvel, Titkod nekem mondd el. Nekem is: megyek oda. A csűrbe? a hombárba? Bárhova, ez nem járja! Sehova.</i>
DORCAS	Úgy hírlík, ígért ő neked mást is.	DORCAS MOPSA DORCAS MOPSA	<i>De hova? Sehova. Ígértél örök szerelmet. És nekem még örökebbet: Hát hova mész? mondd, hova?</i>
MOPSA	Neked mind megadta, amit megígért, sőt annál is többet, amit most már szégyen volna visszaadni.	BÖHÖNC	Jól van, majd magunk közt végigdaloljuk: apám nagyon belemelegedett a vendég urakkal a beszédbe, ne zavarjuk őket. Hozd a zsákodat. Picinyeim, veszek valamit mindkettőtöknek. Gyere, komám, mutasd, mid van. Utánam, lányok. <i>(El Dorcasszal és Mopsával)</i>
BÖHÖNC	Mi az, hát kivesszett a szemérem? Belátni az alsószoknyátok alá, lássátok be! Fejéskor vagy lefekvéskor vagy a kemencesutban, ott a helye az ilyen titkokról sutyorogni – ti meg itt karattyoltok az összes vendégek előtt? Még jó, hogy zsiabalyognak. Száj befogva, világos?	AUTOLYCUS	Tejelni fogsz, ne félj.
MOPSA	Jól van, jól van. Ígértél nekem egy színes kendőt meg egy pár illatos kesztyűt.		

Dal

Csipkék, szalagok,
Köpenyvedre valók,
Bogaram, ugye kéne?
Cérnák, fonalak,
S mit diktál a divat
Kalapod tetejére.
Nálam vehető,
Csak a pénz, az a fő,
Az meglegyen érte!

Jön a Béres

BÉRES Gazduram, itt van három kecskepásztor, három juhász, három marhapásztor, három disznópásztor, egészen szőrös embereknek öltöztek, és szatyrosoknak mondják magukat. Tudnak egy táncot, ami az asszonyép szerint kerget ugrabugrálás, merthogy ők nem járhatják. De az emberek kötik az ebet a karóhoz, hogy mindenkinek nagyon fog tetszeni, aki nemcsak kuglizni szeret.

PÁSZTOR Eredj! Nem kell! Elég volt a sok faragatlan bolondozásból. Az urat bosszantja az ilyesmi.

POLIXENES Inkább te bosszantod azokat, akik mulattatnak bennünket. Hadd jöjjön az a négyszer három pásztor.

BÉRES Az egyik három, uram, a saját elmondása szerint már a király előtt is táncolt; és közülük a leghitványabb is tizenkét és fél lábnyit ugrik, a mérőpálca szerint.

PÁSZTOR Ne locsogj annyit; ha ezeknek a derék uraknak úgy tetszik, jöjjenek, de szaporán.

BÉRES Hát hisz itt állnak a kapuban, uram.

A tizenkét szatír tánca

POLIXENES (a Pásztorhoz) Erről még majd beszélünk, öregem. (Camillóhoz) Túl messze mennek. Jobb lesz közbelépni. Naiv, sokat beszél. (Florizelhez) No, szép legény? Oly csordultig a szíved, hogy mulatni Nem is tudsz tőle. Szerelmes koromban Én el akartam halmozni a lányt, Az árut kifosztottam volna minden Selyméből, hogy a lábai elé Borítsam; te meg hagyta menni őt, Nem vettél semmit. Aztán ha a kislány Ezt tévedésből arra magyarázza, Hogy nem szereted, s fukar vagy, nehéz lesz Magad kivágni, ha fontos neked, Hogy boldognak tudd.

FLORIZEL Tudom, öregúr, Hogy neki nem kell a hiú kacat; Az ajándék, mit tőlem vár, szívémben Már elkészítve, csak nem adtam át még. (Perditához) De most halld, itt ez idős úr előtt, Ki szintén volt szerelmes valaha, Hogy életem tiéd. Add a kezéd, Puha, mint galambtoll, és oly fehér is, Vagy mint szerezcsen foga, mint az Észak Szelében kétszer megszitált hó.

POLIXENES És mi még? Szerelmes pásztor hogy' tisztára mossa A kezét, mely piszkos se volt! Bocsnát, Kizökentettelek. Halljuk tovább, Hogy mit fogadsz.

FLORIZEL Jó, és légy a tanúm rá.

POLIXENES A társam is?

FLORIZEL Ó is és nemcsak ő, A földkerekség és az ég, a minden:

Ha én volnék a legnagyobb király,
S dicső valóban, a legdélcegebb
Ifjú, kit szem csodál, eróm s tudásom
Több bárkiénél, nem tudnám becsülni
Szerelme nélkül, a szolgálatára
Ajánlanám fel, s hagynám veszni, ha
Nem kell neki.

POLIXENES Ez derekas ajánlat.

CAMILLO Mély érzelemre vall.

PÁSZTOR Na és te, lányom, Te is ezt mondogod?

PERDITA Ilyen jól beszélni Én nem tudok, dehog. Gondolni is Csak annyit: saját érzésem a minta, Abból szabom ki az övét, mely így Tisztán ragyog.

PÁSZTOR Kezet rá, áll az alku! Tanúk ez ismeretlen jó barátok: Neki adom a lányom, s vele annyit, Amennyi neki van.

FLORIZEL Ő egymagában Eleget ér. Ha majd valaki meghal, Nekem több lesz, mint bárki képzele; Majd álmétkodtok. Na de most gyerünk, Adj össze e tanúk előtt!

PÁSZTOR Kezed,

POLIXENES S lányom, tiédet is. Egy pillanat!

Apád van-e? Van. Mit akarsz vele? Van tudomása erről? Nem, s nem is lesz.

Az apának, szerintem, Ott a helye a fia lakodalmán A fő helyen. Na de hát válaszolj: Az értelmes cselekvésre apád Már képtelen? A kortól meghülyült? Folyik a nyála? Nem beszél? Süket? Meg se ismer? Talán gyámság alatt van? Már föl se kel? Mint csecsemőkorában, Olyan megint?

FLORIZEL Nem, jó uram, dehogy; Jobb erőben van, mint az ő korában A legtöbben.

POLIXENES Ősz szakállamra mondom, Ha így van, akkor nem szépen viselkedsz, Hálátlanul. Mert jó, válassza meg Fiam, hogy kit vesz el, de az se rossz, Ha megkérdezik erről az apát is, Akinek nincsen más öröme, mint A szép utódok.

FLORIZEL Ezt elismerem; De okom van rá, édes jó uram, Amit nem mondhatok meg, hogy apámat Ne avassam be.

POLIXENES De, de, csak avasd be.

FLORIZEL De nem lehet.

POLIXENES De kérlek.

FLORIZEL Nem, ha mondom.

PÁSZTOR Avasd be, fiam; választásodat Miért is banná?

FLORIZEL Nem lehet! Gyerünk, Egybekelni!

POLIXENES (leleplezi magát) Szétválni, ifjú ember! Ki olyan mélyre züllött, hogy fiamnak Nem hívhatom. Jogar helyett neked Pásztorbot kell! Te, vén bitang, milyen kár, Hogy életed egy héttel rövidül csak,

Ha felköttemlek. – Ügyes kis boszorkány,
Te tudad, biztos, hogy királyi vér
A bolond, kit behálózta! –
A szívem!

PÁSZTOR
POLIXENES Szépségedet tüskével karmolom le:
Kerülj helyedre. És te kelekótya,
Ha meghallom, hogy sóhajtani mersz,
Mert nem látod (és nem fogod soha)
A kis játékszered, hát kitagadlak,
Nem vagy vérem, de még rokon se, köztünk
Akár a vízözön: ezt vésd eszedbe!
Az udvarba, kövess. Paraszt, ez egyszer
Dühünk, habár heves, nem sújt le rád
Halállal. És te, búbájos, te, méltó
Párja egy kanásznak; sőt, ennek is,
Ha nem rangunkba vágna, aki még
Hozzád se méltó – ha egyszer ezentúl
Megnyitod a kalyibád reteszét
Neki, hogy ölelő karodba zárd,
Olyan kemény halál sújt, amilyen
Zsenge vagy hozzá. (El)

PERDITA Tönkretett, igaz,
De nem félttem nagyon; majdnem kimondtam,
Majdnem a szemébe mondtam neki,
Hogy a nap, mely süti a palotáját,
A mi tanyánk elől sem bújnik el,
Itt ugyanúgy süt. Menj, fölséges úr.
Megmondtam én, hogy így lesz. Helyzetteddel
Törődj most, kérlek. Álmodtam, de már
Ébredszem, már nem vagyok királynő;
A juhokat fejem és sírok.

CAMILLO Hát kend?
Szóljon, míg él még.

PÁSZTOR Azt én nem tudok.
Amit tudok, se merem tudni. (Florizelhez.) Jaj!
Tönkretettél egy nyolcvanhárom éves
Embert, uram! Ki békés sírra vágyott,
Meghalni, hol apám, abban az ágyban,
És feküdni tisztos csontjai mellett.
Most bakó ad rám szemfödőt, s a földbe
Pap nélkül tesznek. (Perditához) Ó, te nyomorult!
Tudtad, hogy ő a herceg, de te hagyta,
Hogy eljegyezzen! Tönkre! Tönkretettél!
Ha most azonnal meghalnék, halálom
Épp jókor jönne! (El)

FLORIZEL (Perditához) Miért nézel így?
Fáj, de nem félek; nincsen változás,
Csak akadály; az vagyok, aki voltam.
Ha visszahúznak, annál hevesebben
Feszülök neki.

CAMILLO Édes jó uram,
Apád, tudod, milyen: most nem lehet
Beszélni vele (gondolom, nem is
Szándékozol), és tartok tőle, hogy
Nem viselné el még látásodat sem;
Míg tombolása nem csitul, ne menj
A közelébe.

FLORIZEL Nem is akarok.
Csak nem Camillo?

CAMILLO Az vagyok, uram.

PERDITA Hányszor mondtam neked: ez lesz a vége!
Hányszor, hogy méltóságom addig él, míg
Ki nem tudódik!

FLORIZEL Nem! Míg nem szegem meg
Az eskümet! S ha megszegném, a föld
Roppanjon össze, s vesszen ki belőle
Az élet magva. Nohát, föl a fejfel:
Az utódlásból tagadj ki, apám,

Örökrészem a szerelem.
Fogadj szót.
Igen, szívemnek. Amíg neki szolgál
Az eszem, addig vagyok épeszű;
Ha már nem, akkor hadd jöjjön a téboly,
Hozta isten.

CAMILLO Ez a keserűség csak.
FLORIZEL Hívd annak; de eskümmel egybehangzik,
Nekem tehát a becsület. Camillo,
Nemhogy Csehország és a pompa, mely
Itt rám ragyogna, de amit a nap lát,
A föld méhe szül, és a tengerek
Vak mélye rejt, kevés, hogy édesemnek
Adott szavam megszegjem. Arra kérlek
(Hisz barátságod apám sokra tartja),
Ha majd hiányol (mert aligha látom
Többé), dühét jó szóval csillapítsd.
Mi meg hadd küzdünk: én meg a szerencse
Egy darabig. Tudj róla, s add tovább, hogy
Tengerre szállok azzal, akit itt
A szárazföldön meg nem tarthatok.
Kapóra jön, hogy az öbölben épp
Egy bárkám horgonyoz, bár nem ilyen
Útra készült. Hogy merre tartok, azt
Neked tudni, nekem megmondani
Nem célszerű.

CAMILLO Bárcsak, kegyes uram,
Volna lelked a jó tanácsra nyíltabb,
Vagy bajodhoz keményebb.

FLORIZEL Perdita... (Félrevonja)
(Camillohoz) Mindjárt, Camillo.

CAMILLO Látom, eltökélte,
Hogy megszökik. De hátha sikerül
A céljaimhoz hajlítani tervét:
Neki oltalom, szerelem, tekintély,
Nekem Szicíliát látni újra
S gazdámat, a boldogtalan királyt,
Hisz úgy szeretném.

FLORIZEL Nos, kedves Camillo,
Agyonnyom ez a kényes ügy, bocsáss meg,
Az illetem feledtem.

CAMILLO Gondolom,
Hallottál szerény szolgálataimról,
Miket apádnak tettem.

FLORIZEL Ó, nemes
Szolgálatok! Apám, mint egy zenész,
Úgy zengi tetteid, és tépelődik,
Hogy jutalmazza méltón.

CAMILLO Ha kegyeskedsz
Úgy vélni, hogy szeretem a királyt,
S benne azt, ki hozzá legközelebb áll,
Fenségedet, fogadd el, mit javaslok,
Ha alapos, megfontolt útiterved
Még módosulhat. Én olyan helyet
Tudok, ahol fogadtatásod
Rangodhoz méltó lesz; ahol örülhetsz
A kedvesednek, kitől, látom én,
Már csak a halál választhatna el –
Ég óvjon ettől. Vedd el, én pedig
Távollétedben mindent megteszek,
Hogy megbékítsem haragvó atyádat,
S kieszközöljem tetszését.

FLORIZEL Camillo,
Ez csodával határos, ez lehet?
Több vagy, mint ember, hogy rád bízhatom
Ebben magam?

CAMILLO Kigondoltad-e már,
Hogy merre mentek?

FLORIZEL Ó jaj, dehogyan.
Ez a váratlan balszerencse a
Bűnös e kapkodásért: most a vaksors
Szolgái lettünk, tollpíhek a szélben,
Bárhonnan is fúj.

CAMILLO Hallgass hát ide:
Javaslatom, ha célod változatlan,
És szólni kívánsz: menj Szicíliaba,
S szép hercegnéddel (mert az lesz, tudom)
Mutasd be ott Leontesnak magad;
De öltöztessd őt, ahogy ahhoz illik,
Kivel ágyad megosztod. Mintha látnám:
Leontes sírva tárja ki a karját,
És úgy szólít: „Te, a fiú, bocsáss meg!”
Apád helyett, és friss arád kezét
Csókolja, billeg gondolatban egyre
Mogorvasága, kedvessége közt,
Pokolba küldi azt, s növesztené ezt,
Gyorsabban, mint idő és gondolat.

FLORIZEL Mondd,
Milyen színben tüntessem föl előtte
Látogatásom?

CAMILLO Apád, a király
Küldött, hogy köszöntsd s vigasztald. Uram,
Hogy hogy viselkedj vele, mit közölj,
Mintha apád üzenné, olyasmit, amit
Csak mi hárman tudunk – mindezt leírom:
S az eligazít minden alkalommal,
Hogy mit kell mondanod, s majd nem hihet mást:
Apád tulajdon lelke a tiéd,
S szívéből szól.

FLORIZEL Az adósod vagyok:
Remek terv, igazán.

CAMILLO Többet ígér,
Mint nekivágni sosem járt vizeknek
Nem ismert part felé, ahol csak a
Nyomor biztos, a remény annyi, hogy
Egy bajt lebírsz, nyomában ott a másik;
És biztonságot csak a horgony ad,
Mely ott tart meg leginkább, ahol épp
Nem akarózik maradni. Szerelmünk
Fő kapcsa is, tudjátok-e, a jólét,
Az arc a szívvel együtt hervad el
Az inség idején.

PERDITA Egyik igaz csak:
Arcunk színét megsápasztja az inség,
De nem a lelket.

CAMILLO Hm. Így gondolod?
Még egy ilyen apád házába sem fog
Születni egyhamar.⁵

FLORIZEL Tudod, Camillóm,
Amilyen lent született, szelleme
Olyan magas.

CAMILLO Még azt se mondatom,
Hogy hiányzik neki az iskola,
Mert taníthatna jó néhány tanítót.

PERDITA Bocsánat, uram, ha csak pirulásom
Köszöni meg.

FLORIZEL Szépséges Perditám, te!
Csak hát van itt egy bökkenő. Camillo!
Apám támasza, most meg az enyém,
Házunk doktora, mondd, hogyan csináljuk?
A ruhám nem cseh királyfira vall,
Szicíliaba hogy mehetek így?

CAMILLO Ettől ne tarts, uram. Talán tudod, hogy
Minden birtokom arra van: olyan

⁵ Az Arden-kiadás jegyzete: Ez a megjegyzés talán Florizelnek szól.

Kiráyilag leszel ott felruházva,
Mintha a színházamban játszánád
Szerepedet. Hogy ez mennyire így van...

Félrevonulnak. Jön Autolycus

AUTOLYCUS Haha, a Becsületesség, az aztán jó bolond! és édes-
testvére, a Bizalom, igen együgyű úriember! Túladtam
az összes bővlin: egy darab hamis kő, pántlika, tükör,
illatosító labdac, melltű, íróta, ballada, kés, zsinag,
kesztyű, karperec, varázsgyűrű nem maradt a zsákomban:
lapos, mint a bőjti bendő. Egymást tiporták, hogy
mind első lehessen, mintha a műtyürkéim be volnának
szentelve, és áldást hoznának a vevőjükre. Közben
kifigyeltem, kinek van a legkézreállóbb erszénye, és
amit az eszembe véstem, azt nem is mulasztottam el
hasznomra fordítani. Ez a Böhönc, akinek nincs ki
mind a négy kereke, annyira odavan a cselédnótákért,
hogy tapodtat se mozdult, amíg meg nem kaparintotta
az összes nótát a versekkel együtt; ettől aztán úgy
fölbolydult az egész falca, hogy minden érzékük a fülükbe
szállt: a kombinét lelophattam volna a lányokról,
oda se neki; nadrágzsebből a bugyellárist kiemelni:
semmiség; a kulcsokat is lenyeshettem volna, amik a
nyakukban függtek; se láttak, se hallottak, csak az én
kuncsaftomnak a nótáiban csodálták a nagy semmit.
Úgyhogy az általános bódulatban az ünnepi erszényeiket
szép sorban kicsentem-kivágtam; és ha nem jön a vénember
a nagy ribillióval, hogy így a lánya, meg úgy a királyfi,
és el nem hessenti a tarlóról a varjúnépet, nem hagyok
életben egyetlen bukszát se az egész seregletben.

Camillo, Florizel és Perdita előjönnek

CAMILLO Nem, mire odaérsz, a levelem
Is ott lesz már, és tisztázza a kérdést.

FLORIZEL S amit elérsz majd Leontes királynál?

CAMILLO Az meggyőző apádat.

PERDITA Áldjon isten!
Minden szavad reménység.

CAMILLO (meglátja Autolycust) Hát ez itt ki?
Kapóra jön: csak használjunk ki mindent,
Ami segíthet.

AUTOLYCUS Ha ezek kihallgattak – akkor lógni fogok.

CAMILLO Mí az, öregem, miért reszketsz úgy? Emberfia, nem
bántunk, ne félj.

AUTOLYCUS Szegény ördög vagyok én, nagy jó uram.

CAMILLO Sebaj, hadd legyél; senki ezt el nem rabolja tőled; de a
szegénység külső színén egy kis változtatást kell
eszközölnünk; úgyhogy vetközz le tüstént – meg kell
értened, hogy ez életbevágóan szükséges –, és cserélj
ruhát ezzel az úrral. Noha ez neki nyilvánvalóan rossz
üzlet, nesze, itt van még ez is ráadásul.

AUTOLYCUS Szegény ördög vagyok én, nagyuram. (Félre) Tudom
ám, kik vagytok.

CAMILLO Na, igyekezz, kérlek; az úr már félig levetkőzött.

AUTOLYCUS Ez komoly, uram? (Félre) Itt valami bűzlik.

CAMILLO Az ég áldjon meg, igyekezz.

AUTOLYCUS Igen, ez komoly, ez a summa; de a lelkiismeretem nem
engedi, hogy elfogadjam.

CAMILLO Le a ruhát, gyerünk, gyerünk!

Florizel és Autolycus ruhát cserél

Szerencsés úrnő – az legyél, kívánom –,
Vonulj félre kissé a fák közé,
Fogd kedvesed kalapját, húzd szemedbe,

Arcod takard el, vedd le a ruhádat,
És külsődet, amennyire lehet,
Álcázd, hogy a hajóra úgy mehess föl,
Ne tűnjön fel a figyelő szemeknek,
Mert az veszélyes.

PERDITA Látom, a darabban
Nekem is játszanom kell.

CAMILLO Nincs mese.
Készen vagytok?

FLORIZEL Ha most látna apám,
Nem hívna fiának.

CAMILLO A kalapot. *(Odaadja Perditanak)*
Tessék, hölgyem. Isten áldjon.

AUTOLYCUS Agyó!
FLORIZEL Jaj, Perdita, valamit elfeledtünk!
Egy szóra, kérlek –

Félrevonulnak

CAMILLO Most megyek, és megmondom a királynak,
Hogy elszőktek, és azt is, hogy hova.
Remélem, nyomban utánuk ered,
Vele én is, s így viszontláthatom
Sziciliát, amit már úgy kívánok,
Mint egy várandós asszony!

FLORIZEL Jó szerencse
Velünk! Camillo, már indulhatunk!

CAMILLO Annál jobb, minél sebesebben.

Florizel, Perdita és Camillo el

AUTOLYCUS Hallom, mi folyik, világos az ügy. A zsebmetsző járjon nyitott szemmel, hegyezze a fülét, és legyen fürge a keze; amellet jó orra is legyen, hogy kiszagolja a munkát a többi érzékszervének. Olyan időket élünk, hogy görbe úton lehet a legmesszebbre jutni. Borraló nélkül is milyen jó csere! És milyen borraló a cseréhez! Nyilvánvaló, az istenek szemet hunynak ebben az évben, vaktában megtehetünk akármit. Még a királyfi is rosszban sántikál: szökik apjától ezzel a kolonccal a nyakában. Ha azt hinném, hogy becsületes dolog jelenteni a királynak, nem tenném; szerintem az a nagyobb gazemberség, ha megtartom magamnak; és a suszter, ugye, maradjon a kaptafánál.

Jön Böhönc és a Pásztor

Álljunk csak félre; itt az új alkalom annak, aki ésszel él. Minden utcasarok, minden bolt, templom, bírósági tárgyalás, akasztás munkát ad a szemfüles embernek.

BÖHÖNC Ejnye már. Hát micsoda egy ember maga! Nincs más kiút: meg kell mondani a királynak, hogy ez talált gyerek volt, nem a maga húsa és vére.

PÁSZTOR De hallgass ide.
BÖHÖNC Maga hallgasson ide.
PÁSZTOR Na mondjad.
BÖHÖNC Mivelhogy ő nem a maga húsból-véréből való, a maga húsa és vére nem sértette meg a királyt; ezért a maga húsát és véréát nem is lehet megbüntetni. Mutassa meg neki, amit a gyerekek talált *(azokat a titkos dolgokat, mindent, ami csak véle volt):* ha ezzel megvan, fűtyülhet a törvényre, én mondom magának.

PÁSZTOR Elmondok mindent a királynak, szórol szóra, el én, meg a fia huncutságait is. Mert hát igaz, ami igaz: nem volt becsületes eljárás se az apjával, se énvelem, hogy meg akart tenni a király sógorának.

BÖHÖNC Az ám, tényleg a sógora lett volna neki, az a legkevesebb, és akkor a maga vére mindjárt drágább lenne, tudom is, egy deci mennyivel.

AUTOLYCUS *(félre)* Ennyi ész egy rakáson!

PÁSZTOR Hát akkor gyerünk a királyhoz. Fogja vakarni a szakállát, ha meglátja, mi van ebben a batyuban.

AUTOLYCUS *(félre)* Nem tudom, ez a nyavalygás itten akadályozza-e a királyfi szökését.

BÖHÖNC Jaj, csak a palotában legyen!

AUTOLYCUS *(félre)* Természetemnél fogva nem vagyok becsületes, néha véletlenségből mégis úgy alakul. Félre ezzel a vásározó nyulvánnyal. *(Leveszi az álszakállát.)* Hé, parasztok! Hova-hova?

PÁSZTOR A palotába, méltóságod engedelmével.

AUTOLYCUS Mi dolgok ott? Kivel? E csomag tartalma? Lakóhely? Név? Eletkor? Vagyoni helyzet? Származás? Minden, ami az ügyszőz tartozik! Ki velem!

BÖHÖNC Egyszerű emberek vagyunk mi, kérem.

AUTOLYCUS Egyszőrű? Hazugság, csupa szőr vagytok. Hazugságot nem akarok hallani. Az csak szatócsokhoz illik. Azok ránk, katonákra fogják a hazugságot, de mi nem pengével fizetünk meg, ahogy dukálna, hanem pengő dukáttal, ezért aztán nem fog rajtunk a hazugság.

BÖHÖNC Méltóságod is majdhogynem ránk fogott egyet, ha idejekorán észre nem veszi magát.

PÁSZTOR. Udvari embernek tetszik lenni méltóságodnak?

AUTOLYCUS Tetszik, nem tetszik, az vagyok. Nem látod az udvari divatot az öltözékemen? És talán nem az udvari etikett szerint lépdelek benne? Orrod nem érzi rajtam az udvar illatát? Nem udvari magasságból nézem le a kicsiny mivoltodat? Azt hiszed, azért, mert beleártom magam a dolgaiddba, már nem is vagyok udvari ember? Tetőtől talpig udvari ember vagyok. Ha akarom, előmozdítom az ügyedet, ha akarom, hátramozdítom – ezért megparancsolom: adj elő mindent!

PÁSZTOR Az én ügyem, uram, a királyra tartozik.

AUTOLYCUS És ügyvivőd van-e?

PÁSZTOR Azt nem tudom, méltóságod engedelmével.

BÖHÖNC Az udvarnál az valami olyasmi lehet, mint nálunk a fácán;⁶ mondja, hogy nincs.

PÁSZTOR Nincs, uram; fácánom, az nincs, se kakas, se tyúk.

AUTOLYCUS Minő áldás, hogy nem vagyok tahó! De születtem volna annak is; Nem nézem hát le őket.

BÖHÖNC Ez főember lehet az udvarnál.

PÁSZTOR Az öltözete pompázatos, de nem valami szépen viseli.

BÖHÖNC Attól csak még nemesebbnek látszik, hogy ilyen hóbortosan hordja; nagy ember, én mondom. Abból látom, ahogy a fogvájóval bánik.

AUTOLYCUS Az a csomag? Mi van a csomagban? Mi célt szolgál az a doboz?

PÁSZTOR Az a csomag meg az a doboz, tisztelettel, olyan titkokat rejt, hogy azt senkinek nem szabad tudni, csak a királynak; és meg is tudná még ebben az órában, ha a színe elé juthatnék.

AUTOLYCUS Kár a gőzért, öreg.

PÁSZTOR Miért, uram?

AUTOLYCUS A király nincs a palotában, tengerre szállt egy új hajón, hogy elúzza a bánatát, és kiszellőztesse a fejét; mert hogy komolyan átlásd a dolgot, tudnod kell: a királyt igen nagy szomorúság érte.

PÁSZTOR Beszéli, uram; a fiáról van szó, aki egy pásztornak a lányát akarja elvenni.

AUTOLYCUS Ha az a pástor még szabadlábban van, jól teszi, ha kereket old; mert olyan átok sújtja, és olyan kínvallatás vár rá, hogy abba beleroppan az ember gerince, de még egy vadállat szíve is.

⁶ Arden: a fácán valószínűleg a vidéki bírág megvesztegetésére szolgál.

BÖHÖNC Tetszik gondolni, méltóságos uram?
 AUTOLYCUS Hajaj, nemcsak ő maga fogja elszenvetni, milyen súlyosat elmeél és amilyen keserveset bosszúvágy kigondolhat, de minden rokonsága is ötvenéviglen hóhér kezére jut, ami sajnálatos ugyan, de szükségszerű. Egy ilyen vén birkaterelgető himpellér, egy ürühajcsár a királyi föntségbe akarja a lányát bemesterkedni! Hírlik, hogy meg fogják kövezni, de az túl szelid halál volna neki, én azt mondom. Lerángatni a trónunkat egy juhakolba! Minden halál kevés, a legsúlyosabb is könnyű.

BÖHÖNC Van fia ennek az öregembernek, uram, netalán, méltóságod engedelmeivel?
 AUTOLYCUS Van egy fia neki, azt elevenen fogják megnyúzni, aztán bekenik mézzel, ráültetik egy darázsészekre, ott hagyják, amíg úgy háromnegyed-valahány részben meg nem hal; akkor tömény szesszel meg forró gyógyfőzetekkel magához térítik; majd azon nyersen a legforróbb kánikulában, amit csak a naptár jövendöl, nekitámasztják egy réglafalnak, s ott addig tűz rá a déli nap, amíg csak meg nem látja, hogy a legyek halálra marták. De mit beszélünk mi ezekről a hitszegő zsványokról, akiknek olyan főbenjáró a vétkük, hogy ahhoz képest a gyötrelmeik szót sem érdemelnek? Azt mondjátok meg nekem (mert úgy látom, becsületes, egyszerű emberek vagytok), mi dolgokat a királlyal. Kelő megbecsülésben részesülvén fölviszlek benneteket a hajóra, ahol most tanyázik, kieszközlöm, hogy a színe elé bocsássonak, fülébe súgok egy-két jó szót az érdeketekben; egy szó mint száz: ha van ember, a király mellett, aki az ügyeteket révbe viheti, az itt áll előttem.

BÖHÖNC Hatalmas úrnak látszik, kössön vele üzletet, adjon aranyat neki. Mogorva medvék az ilyen hatalmasságok, de arannyal sokszor az orruknál fogva lehet vezetni őket: mutassa meg az erszénye belsejét a tenyere külsejének, és szüret. Ne felejtse, hogy „megkövezik” és „megnyúzzák elevenen”!

PÁSZTOR Méltóságod engedelmeivel: hogy felvállalja az ügyet, tessék az arany, amennyi nálam van. Megyek, hozok még egyszer ennyit, és addig itthagynom zálogba ezt a fiút.

AUTOLYCUS Meddig? Amíg a szavamnak nem álltam?
 PÁSZTOR Igenis, uram.
 AUTOLYCUS Tudod mit, add ide a fele részt. (Böhönchöz) Neked is közöd van a dologhoz?

BÖHÖNC Hát, egy kicsit az én bőrömrre is megy, uram. De hát olyan rossz bőrben vagyok, kérem, csak nem fogják lenyúzni rólam?

AUTOLYCUS Á, dehogy, csak a pásztor fiáról. Az hadd lógjon, példát kell statuálni.

BÖHÖNC Hű, ez nagyon megvigasztal. Muszáj eljutni a királyhoz, és megmutatni neki ezeket a különleges látnivalókat; meg kell tudnia, hogy nem a maga lánya, nem az én húgom, különben végünk van. Uram, én is adok méltóságodnak annyit, amennyit az öregem ad, ha elrendezi az ügyet; és addig is itt maradok zálogba, ahogy mondja.

AUTOLYCUS Hiszek nektek. Induljatok el a tengerpart felé, ott aztán jobbra. Csak körülnéztek itt, és megyek utánatok.

BÖHÖNC Megfotuk az isten lábát, én mondom, ezzel az emberrel.
 PÁSZTOR Csak menjünk, ahogy mondta; az ég küldte nekünk őt.

Pásztor és Böhönc el

AUTOLYCUS Még ha becsületességre adnám is a fejem, látom, Szerencse istenasszony nem szenvedheti: sült galambokat potyogtat a számba. Most két lehetőséggel is kecsegtet: arannyal, és azzal, hogy jó szolgálatot te-

hetek régi gazdámnak, a hercegnek – ki tudja, mire lesz ez még jó nekem. Ezt a két vakondokot fölviszem hozzá a hajóra. Ha úgy találja, hogy a szárazföldön a helyük, és semmi köze a panaszukhoz, amivel a királyt abajgatná, hát legföljebb legazemberez a túlbuzgóságomért; ezt a titulust meg a vele járó szégyent jól elviselem. Viszem őket, és kész. Aztán meglátjuk. (El)

Ötödik felvonás

1. SZÍN

Szicília, Leontes palotája

Leontes, Cleomenes, Dion, Paulina és Szolgák

CLEOMENES Elég, uram, már annyi volt a bánat, Hogy szenthez méltó. Minden bűnödért Meglakoltál; sőt több is a vezeklés, Mint volt a vétek. Itt az ideje: Ahogy az ég neked, te is magadnak Már megbocsáss.

LEONTES Amíg emlékszem órá, A tisztaságra, nem tudom feledni A szennyfoltot magamban, s mind a rosszat, Mit elkövettem, magam ellen is, Hogy birodalmamat nincs kire hagynom, S a legédesebb társ, akit kívánhat Magának férfi, elpusztult.

PAULINA Bizony! Ha egytől egyig elvennéd a nőket, Vagy mindből kivonnád a jót, hogy abból Gyúrj egy tökéletest, nem érne föl Azzal, kit megöltél.

LEONTES Úgy van: megöltem! Megöltem őt! Igen. De iszonyú Kín, hogy kimondod; éppoly keserű A nyelveden, mint bennem itt. Könnyörgök, Ne mondd ily gyakran.

CLEOMENES Soha, drága hölgyem! Ezer más dolgot mondhatnál, ami Hasznosabban múltatná az időt, és Rád jobb fényt vetne.

PAULINA Te azok közül vagy, Kik újraházasítanak.

DION Te nem? S az ország üdve semmi? Ha kihalna E felséges név? Nem gondolsz bele, Hogy utódlás nélkül milyen veszély Tör államunkra – felfal minket is, Kik gazdátlan maradnánk! Volt királynénk Égi üdvének nem kell-e örülnünk? És annak, ha a jelent orvosolni, Jövőt éltetni a királyi ágyba Édes új társ kerül?

PAULINA Egyik se méltó Ahhoz, ki elment. És az istenek Titkos céljai majd úgyis betelnek. Nem mondta-e a fenséges Apolló, Nem úgy hangzott-e jósigéje, hogy Csak akkor lesz utóda a királynak, Ha az elveszett gyermek megkerül? Ez oly rendkívüli az emberésznek, Mint hogy sírjából kitorjjon az én Antigonusom, ki a kisbabával Ott pusztult, fejem rá. Tanácsokat Ha urunk megfogadja, szembeszáll Az ég akaratával. (Leonteshez) Lesz utódom,

Ne aggódj. Nagy Sándor a koronáját
A legméltóbbra hagyta, s így utódja
A legjobb is lett.⁷

LEONTES Kedves Paulinám,
Hermione emléke, jól tudom,
Milyen becses neked! Ó, hogyha akkor
Hallgatok rád! Gyönyörködhetne most is
Szemem a szép szemében, s ajka kincsét
Megrabolhatnám.

PAULINA S az csak gyarapodna
Attól, mit elveszt.

LEONTES Úgy van! Nincs ilyen több,
Nem is kell másik asszony. Hogyha jobban
Bánok a rosszabbal, szent szelleme
Testét felölti újra, s itt terem,
Fölzavart lélek, hol hóhéra áll most,
És kérdi: „Még ez is?”

PAULINA És volna rá ok,
Hogy így kísértsen.

LEONTES Volna. S még megölném
Új asszonyom.

PAULINA Ha én volnék kísértet,
A nő szemére hívnám fel figyelmed,
Hogy mondd, ez a fakó tekintet, ez
Kellt neked? Aztán sikoltanék,
De úgy, hogy füled megreped bele:
„Enyémre gondoldj!”

LEONTES Csillag, csillagok,
S a többi holt szén! Ne félj, Paulina,
Nem kell más asszony.

PAULINA Esküszöl: soha
Nem házasodsz, csak ha én engedem?

LEONTES Soha, Paulina, nem – úgy üdvözüljek!
PAULINA Megesküdött: ti vagytok a tanúk.
CLEOMENES Túl kemény próba!

PAULINA Hacsak nem kerül
Szeme elé egy másik Hermione,
Mintha képmása.

CLEOMENES Kérlek –
PAULINA Befejeztem.
Ha mégis házasodnál, hogyha mégis,
Hiába, no – bízd rám, hogy új királynét
Válasszak neked. Nem lesz, mint a régi,
Oly fiatal, de olyan lesz, hogy első
Királynéd szelleme, ha erre járna,
Boldogan látná karodban.

LEONTES Amíg nem
Te ajánlod, nem nősülünk.

PAULINA Ez akkor
Lesz, ha majd első királynéd megint
Lélegzik, addig nem.

*Belép egy Szolga*⁸

SZOLGA Felség, valaki bebocsáttatást kér,
Florizel hercegnek mondja magát,
Polixenes fiának, s vele van
A hercegnéje, szebbet még soha
Nem láttam.

LEONTES S kiknek élén jött? Nem úgy,
Mint apja rangjához dukál. Be sem
Jelentve, hirtelen: ez arra vall, hogy
Csak véletlen vagy kényszer hozta így,

⁷ „Nagy Sándor, amikor megkérdezték, kire maradjon a királyi hatalom, azt válaszolta, hogy arra, aki a legkülönb közülük.” (Q. Curtius Rufus: *A makedón Nagy Sándor története*)

⁸ Más kiadásokban: Egy úr (mivel a beszéde inkább erre vall). Sőt, afféle udvari költő lehet

Nem tervezés. Kísérete?
SZOLGA Csekély,
Szedett-vedett.
POLIXENES És hercegnéje, mondd?
SZOLGA Tündöklőbb tüneményre, azt hiszem, még
Sosem süttött a nap.
PAULINA Ó, Hermione!
Minden jelen idő a múlt fölébe
Dicséri önmagát: sírodban így szorulsz
A most látszó mögé. (A Szolgához) Éppen te mondatd
És írtad, bár műved jobban kihült,
Mint témája: „Óhozza fogható
Nem volt s nem lesz.” A szépségével áradt
A versed egykor, s most úgy elapadt, hogy
Azt mondd, szebbet láttál.

SZOLGA Ó, bocsánat,
Őt majdnem elfeledtem, megbocsáss.
A másik: ha szemedet rabul ejti,
Övé a nyelved is. Olyan teremtmény:
Ha vallást alapít, köré sereglik
A más hitű is, megtérít akárkit
Csak egy szavával.

PAULINA Ó! a nőket is?
SZOLGA A nők imádják majd, mert többet ér
A férfiaknál, és a férfiak, mert
A nők közt párja nincs.

LEONTES Cleomenes,
Menj e tisztelt urak kíséretével,
Hozd őket karjaink közé.

Cleomenes, másokkal, el

De mért ily
Váratlanul?
PAULINA Ha a mi hercegünk,
Az a drága, megéri ezt az órát,
E másikhoz hogy illene – talán egy
Hónap se volt közöttük.

LEONTES Ne, kérlek! Újból
Meghal nekem ilyenkor, jól tudod.
Ha meglátom ezt az urat, eszembe
Juttatják szavaid azt, amibe
Talán bele is örülök. De jönnek.

Jön Florizel, Perdita, Cleomenes és mások

Hű feleség volt anyád, hercegem:
Király apádról készült másolat,
Mikor téged fogant. Ha huszonegy
Éves volnék: „testvér”, ezt mondanám,
A képe benned oly tökéletes,
S ki nem fogynék a szóból, csak mesélném,
Miket műveltünk. Hát isten hozott,
S szép hercegnédet – istennő! Jaj, én
Elvesztettem azt a kettőt, aki
Így állna menny s föld közt, csodálva, mint ti,
Gyönyörű pár. És elvesztettem aztán
Órútsággem miatt derék apád
Barátságát is. Élni – gyötrelmem bár –
Azért vágyom csak, hogy láthassam őt
Még egyszer.

FLORIZEL Az ő parancsára jöttem
Sziciliába, és hozok köszöntést,
Amilyet csak király, ha jó barát,
A testvérenek küldhet. Ha nem ejti
Cspadába szándékát a gyöngesség, mely
A hajlott korra les, ő vág keresztül
Földön és vízen trónod s trónja közt,

Hogy lászon, mert jobban szeret (s nekem
Meghagyta, hogy mondjam meg így) a többi
Fölkent királynál.

LEONTES Testvér, nemes úr,
Fölhazdik bennem mind a rossz, amit
Ellened elkövettem, és e ritka szép
Üdvözleted a magam renyheségét
Korholja. Mint föld a tavaszt, olyan
Szívesen látunk. És apád kitette
Zord Neptunus kényének, sőt talán
Dühének ezt a kincset, olyanért,
Ki nem méltó, hogy kint vállaljon érte,
Hát még életveszélyt?

FLORIZEL Ó Líbiából
Jön, jó uram.

LEONTES Hol a nemes, vitézlő,
Imádva rettegett Smalus az úr?

FLORIZEL Onnan s őtőle: búcsúkönyvei
Hirdették, hogy ő az apja e lánynak.
Jó déli széllel jöttem el ide,
Hogy mint apám meghagyta, fölkeressem
Felségedet. Kíséretem javát
Továbbküldtem Csehországba a hírrel,
Hogy Líbiába utam sikeres volt,
S hogy nőmmel együtt biztonságban értünk
Ide, ahol vagyunk.

LEONTES Az istenek
Derítsenek tiszta eget fölénk,
Míg itt időztök! Áldott, kegyes úr
A te apád, s fölkent személye ellen
Én mégis bűnt követtem el, az ég
Meg is torolta: úgy maradtam itt,
Hogy nincs utódom. Apádat viszont
Veled áldotta meg, méltó utóddal
S méltán az ég. Mit adnék, istenem,
Ha fiam-lányom így állna előttem,
Szépségesen!

Egy Úr jön

ÚR Felség, amit jelentek,
Nem volna hihető, ha a biznyság
Nincs ily közel. Engedelmet, nagyúr,
Személyemben a cseh király köszönt,
S kéri, fogd el fiát, ki eldobott
Rangot, kötelességet, odahagyta
Apját, jövőjét, s megszökött – kivel?
Egy pásztorlánnyal!

LEONTES Hol van a király? Mondd!

ÚR Itt, a városban. Ótőle jövök.
Zavartan szólok – ez a döbbenettől
Van, s híreimtől. Ahogy sietett
Udvarodba – üldözve ezt a szép párt
Alighanem –, e látszatra nemes hölgy
Apjába és bátyjába ütközik:
Az ifjú herceggel együtt futottak
Hazájukból.

FLORIZEL Camillo becsapott,
Ő, akinek a tisztessége eddig
Minden vihart kiállt.

ÚR Kérd rajta számon:
Itt van király apáddal.

LEONTES Ki? Camillo?

ÚR Ó, uram. Beszéltem vele; a két
Szerencsétlent vallatja most. Azok
Hogy reszketnek! A porban csúszva, térden,
Esküsznek égre-földre. A királyt

Nem hatja meg: haragjában halált
Halálra halmoz.

PERDITA Jaj, szegény apám!
Kémekeket küld az ég ránk, nem fogunk
Mi egybekelni.

LEONTES Nem volt esküvő?

FLORIZEL Nem volt, uram, és egyhamar nem is lesz.
Előbb csókolják csillagok a völgyet.
Fönn sincs esély nagyobb, mint lent.

LEONTES Uram,
A kedvesed királylány vagy se?

FLORIZEL Az lesz,
Ha egyszer elveszem.

LEONTES Az az „egyszer”, mert gyors volt jó apád,
Lassan jön el. Sajnálom, igazán
Sajnálom, hogy a haragját kihívtad,
Pedig kedvébe járnod kötelesség.
Éppígy sajnálom azt, hogy szíved hölgye
Rangban nem oly dús, mint szépségben, így hát
Boldogságtok bajos.

FLORIZEL (*Perditához*) Édes, ne csüggedj!
Nyílt ellenségünk bár a Sors, apámmal
Vadászik ránk, a szerelmünk fölött
Egy csöpp hatalma sincs. – Kérlek, uram,
Jusson eszedbe, mit érzett szíved,
Időd kincstára mikor még dugig volt,
Mint most az enyém, s támogass. Apámnak
A legdrágább is olcsó, ha te kéred.

LEONTES Kérem akkor legdrágább hölgyedet,
Ő olcsó neki.

PAULINA Ej, uram királyom,
Szemed de fickós! Halála előtt
Bámulnivalóbb volt a hitvesed,
Mint kit most nézel.

LEONTES Őt láttam meg ebben
A bámulásban is. (*Florizelhez*) De még neked
Nem válaszoltam. Most megyek apádhoz.
Mivelhogy vágyad tisztességedet
Nem gyúrta le, én támogatom. Ennek
Jegyében indulok. Kövess tehát,
És lásd, mire megyek. Jöjj, jó uram.

Mind el

2. SZÍN

Leontes palotája előtt

Jön Autolycus és egy Nemes

AUTOLYCUS Uraságod, kérem szépen, jelen volt, amikor elbeszéltek
ezt a dolgot?

ELSŐ ÚR Ott voltam, amikor kibontották a csomagot; hallot-
tam, ahogy az öreg pásztor előadta, hogyan talált rá.
Aztán, amikor magukhoz tértek a döbbenetből, min-
ket kitessékelték a szobából. Úgy rémlik, annyit még
hallottam, hogy a pásztor azt mondta: a gyereket is
úgy találta.

AUTOLYCUS Hú, de szeretném tudni, hogy mi lett a vége!

ELSŐ ÚR Én csak hézagosan tudok beszámolni a dologról, de a
változások, amiket a királyon és Camillón észrevet-
tem, a legnagyobb ámulatról tanúskodtak. Ahogyan
egymásra meredtek, úgy látszott, hogy a szemük kiug-
rik a gödréből. Beszélte a némaságuk, minden mozdu-
latuk ékesen szólt. Mintha egy világ föltámadásáról
vagy elsüllyedéséről kaptak volna hírt. De csak azt le-
hetett látni, hogy meg vannak rendülve; azt a legéle-

sebb szemű néző sem tudta volna megmondani a látvány alapján, hogy örülnek-e vagy bánkódnak – de hogy nagyon, az bizonyos.

Jön egy másik Úr

Ez az úr talán többet tud. Mi hír, Rogero?

MÁSODIK ÚR Általános örömnüpp. Betelt a jóslat: megkerült a király lánya! Annyi csodára derült fény az elmúlt órában, hogy a balladaszerzők nem győzik megénekelni.

Jön egy másik Úr

Itt jön Paulina asszony tisztartója. Ő többet tudhat. – Mi újság, uram? A hír, amit igaznak mondanak, annyira mesébe illő, hogy az ember kénytelen gyanakodni. A király csakugyan megtalálta az örökösét?

HARMADIK ÚR Ha bizonyítéknak hinni lehet, akkor tökéletesen igaz. Az ember megesküdné, hogy amit hall, azt látta is, annyira egybevágnak minden tanújel: Hermione királyné köpenye meg a nyakék hozzá, Antigonus ugyanott talált levelei, a keze írását fölismerték, az anyja vonásai ezen a felséges teremtményen, a hiányos neveltetésén átütő született nemesség és még sok egyéb bizonyosság nyilvánvalóvá teszik, hogy ő a király leánya. Látták-e a két király találkozását?

MÁSODIK ÚR Nem.

HARMADIK ÚR Akkor olyan látványról maradtak le, uraim, amit látni kell, elbeszélni lehetetlen. Ahogy egyik öröm koronázta a másikat, mégpedig úgy, mintha a bánat siratná, hogy búcsúznia kell: az örömük könnytóban gázolt. Égre emelt tekintetek, magasba lendülő kezek, olyannyira elváltozott arcvonások, hogy csak a ruhájukról lehetett megismerni őket. A mi királyunk már ugrott volna ki a bőréből örömeiben, hogy megtalálta a lányát, és akkor az öröm mintha egyszerre átváltozott volna veszteséggé, felkiált: „Ó, jaj, az édesanyád!”, aztán a cseh királyt engeszteli; majd megöleli a vejét; aztán megint a lányát fojtja meg szinte, úgy öleli-csókolja; most az öreg pásztornak hálálkodik, aki úgy ácsorog ott, mint egy sok királyt megélt, viharvert vízköpő figura. Soha még ilyen találkozást – a beszámoló lesántul, ha követni próbálja, a leírás belerokkan a leírhatékjába.

MÁSODIK ÚR No és Antigonus, aki a gyereket kítette – róla van-e hír?

HARMADIK ÚR Ez is olyan, mint egy régi mese, amelyik sok mindentől szól, de annyira hihetetlen, hogy a józan ész elalszik rajta, a fül becsukódik. Antigonust szétépte egy medve. Ezt állítja a pásztor fia, és az szemlátomást olyan gügye, hogy hinni kell neki, de ezenfelül még Antigonus zsebkendőjét meg a gyűrűjét is előadta, Paulina rájuk ismert.

ELSŐ ÚR És mi lett a hajóval meg a legénységgel?

HARMADIK ÚR Elsüllyedtek abban a pillanatban, amikor a gazdájuk meghalt, a pásztor szeme láttára. Így hát minden eszköz, amely a gyermek kitevésében segédkezett, elveszett azon nyomban, amint őt megtalálták. De hogy Paulinában milyen nemes csatát vívott egymással öröm és bánat! Egyik szeme a földre sülve, mert a férje meghalt, másik az égre emelve, mert a jóslat beteljesedett. Fölemelte a földről a hercegnőt, és úgy zárta a karjába, mintha a szívére akarná odatűzni, nehogy még egyszer elveszzen.

ELSŐ ÚR Ez a nagyszerű előadás királyi-hercegi közönséget érdemelt, hiszen azok is vitték színre.

HARMADIK ÚR Az volt az egyik legmegindítóbb mozzanat, ami kivetette a hálóját szememre (bár halat nem lelt benne, csak vizet!), ahogyan a királyné halálának története

(maga a király vallotta meg derekasan, és szánta-bánta) a királylányt szíven találta: a fájdalom egyik tünete váltotta a másikat, míg nem egy jajkiáltást hallatott, és azt kell hogy mondjam: könnyeket vérzett, mert hogy az én szívem vért könnyezett, az biztos. Még a márványszobornak is elváltozott volna a színe; sokan elájultak, mindenki bánkódott. Ha az egész világ látja ezt, gyászba borul a földgolyó.

ELSŐ ÚR Visszatértek az udvarba?

HARMADIK ÚR Nem. A hercegnő hallott anyja szobráról, amit Paulina őriz. Évekig készült ez a mű, és csak nemrég fejezte be a nagyszerű olasz mester, Julio Romano, aki olyan tökéletesen utánozza a természetet, hogy el is hódíthatná tőle a megrendelőit, ha örökké élne, és lelket is tudna lehelni a munkáiba. Az ő Hermionéja annyira hasonlít Hermionéhoz, azt beszéljük, hogy az ember legszívesebben megszólítaná, és várná is, hogy válaszol. A szeretet mohó étvágyával siettek el, hogy a szemüket jóllakassák.

MÁSODIK ÚR Sejtettem, hogy Paulina valami nagy dolgot őriz abban a félreeső házban, mert napjában kétszer-háromszor is elosont oda, amióta Hermione meghalt. Nem kéne nekünk is odamenni, és kivenni részünket az ünnepelésből?

ELSŐ ÚR De még mennyire – ha sikerül bejutnunk. Ott most sűrűn terem a királyi kegy. Aki nincs jelen, az lemarad. Gyerünk.

Három Úr el

AUTOLYCUS Ne volnék rovott múltú, most potyogna rám az áldás. Én vittem föl az öregem meg a fiát a herceghez a hajóra; megmondtam neki, hogy valami csomagról meg tudom is én miről beszélnek; de ő akkor bele volt habarodva a pásztorlányba (merthogy még annak hitte), azt meg elővette a tengeribetegség, de sőt a herceget még annál is jobban, a vihar meg csak dühöngött, így aztán a titok titok maradt. De mindegy is: a becsületesen már annyi folt esett, hogy ha én magam bogoztam volna ki a rejtélyt, az se mos tisztára.

Jön a Pásztor és Böhönc (pompás új ruhában)

Itt jönnek, akikkel akaratom ellenére jót tettem; máris fönn ülnek az uborkafán.

PÁSZTOR Gyere, fiam. Nekem több gyerekem már nem lesz, de a tied mind törzsökös nemesember.

BÖHÖNC (*Autolycushoz*) Kapóra jön, uram. Ön nem állt ki velem párbajra a minap, minthogy nem voltam törzsökös nemesember. Látja ezen öltözéket? Mondja a szemembe, hogy nem látja, és azt véli még mindig, hogy nem vagyok törzsökös nemes; vagy mondhatná azt is, hogy a ruhám nem törzsökös nemes; hazudtoljon meg, rajta; és majd meglátja, hogy törzsökös nemes vagyok-e mostan.

AUTOLYCUS Tudom, uram, hogy ön immár törzsökös nemes.

BÖHÖNC Úgy ám, és már négy teljes órája.

PÁSZTOR És én nemkülönben, fiam.

BÖHÖNC Maga nemkülönben. De én már apám előtt is törzsökös nemes voltam; mert a királyfi kezét rázott velem, és a testvérenek nevezett; és aztán a két király is testvérenek nevezte apámat; és aztán a herceg, az én testvérem, és a hercegnő, az én testvérhúgom apámanak nevezte apámat; és mind sírtunk; és ezek voltak a mi első nemesemberi könnyeink.

PÁSZTOR Ha Isten éltet, fiam, még sok ilyet hullathatunk.

BÖHÖNC Ja. Különben kész szerencsétlenség volna, hogy akkor impotentátok vagyunk, amilyenek lettünk.

AUTOLYCUS Alázatosan könyörgök, uram, bocsássa meg összes vétkeimet, amelyeket méltóságod ellen elkövettem, és szólnon pár jó szót érdekelmben gazdámnak, a hercegnek.

PÁSZTOR Szólj csak, fiam. Ha egyszer nemesek vagyunk, legyünk nemesek.

BÖHÖNC Aztán megjavulsz-e?

AUTOLYCUS Meg én, főméltóságod engedelmével.

BÖHÖNC Kezet rá. Megesküszök a hercegnek, hogy olyan derék egy becsületes fickó vagy, mint akárki Csehországban.

PÁSZTOR Csak monddjad, de ne esküdj.

BÖHÖNC Hogy ne esküdjek? Most, amikor nemesember vagyok? Mondja a paraszt meg a polgár, én esküszök.

PÁSZTOR Na de fiam, és ha hamisan?

BÖHÖNC Igaz nemesember hamisan is megesküszik a barátja érdekében. És én megesküszök a hercegnek, hogy te beleváló fickó vagy, és nem iszod le magadat soha; pedig tudom, hogy nem vagy beleváló fickó, és iszol, mint a gödény. De én megesküszök, és óhajtanám is, hogy beleváló fickó legyél.

AUTOLYCUS Tiszta erőmből azon leszek, uram.

BÖHÖNC Okvetlenül igyekezzél beleváló fickó lenni: ha nem csodálkoznék, hogyan merészeled leinni magadat, holott nem is vagy beleváló fickó, hát egy szavamat se hidd el. Hoppá! A királyok meg a hercegek, a mi atyafiságunk, most mennek megnézni a királyné kifestett szobrát. Gyere utánunk, jó gazdáid leszünk.

Mind el

3. SZÍN

Terem Paulina házában

Jön Leontes, Polixenes, Florizel, Perdita, Camillo, Paulina, Urak és Kíséret

LEONTES Szigorú jóságod, ó, Paulinám,
Milyen vigasz nekem!

PAULINA Felséges úr,
Ha hibáztam is, jót akartam. És te Busásan megfizettél. Hogy szerény Házam megtiszteledd, s veled király Fivéred s trónod örökösei,
Ez már olyan kegy: méltón megköszönni Az életem kevés.

LEONTES Ó, Paulina,
Csak fárasztunk e kegygel. Látni jöttünk Királyném szobrát. Ritka remeket Képtáradban nem egyet megsodáltunk,
De azt nem láttuk, amit lányom úgy Szeretne: anyja szobrát.

PAULINA Párja nem volt,
Míg élt, s éppúgy halotti mása is,
Hiszem, hogy túltesz mindenem, amit Szem látott vagy kéz alkotott, ezért Tartom külön. De itt van. Készülődj:
Oly híven másolja az életet,
Mint álom a halált. Nézd – igazam van?

Paulina elhúzza a függönyt, és fölfedi a szoborként álló Hermionét

LEONTES Tetszik e csönd, a bámulat jele.
Szóljatok mégis, te, felség, először.
Hát nem hasonlít, mondd?

LEONTES Egészen ő!
Szidj, édes kő, mondhassam: Hermione,
Te vagy! De nem: mert meg se szidsz, azért Vagy ő. Szelíd volt, mint az irgalom,
Mint a gyerekkor. Na de, Paulina,

POLIXENES Nem bizony!

PAULINA Annál nagyobb a művész érdeme:
Tizenhat éven túl alkotta úgy meg,
Míntha még élne.

LEONTES És élhetne még,
Nekem, vigasznak, ámde így, e kép Kettéhasítja lelkem. Így, ilyen Fenséggel állt – de forrón, élve – mint most,
Hidegen – mikor megkértem kezét!
Elönt a szégyen: vádol ez a kő,
Hogy kőből én vagyok! Királyi mű!
Fenségedben varázs: a bűnömet Megidézi, és a lelket kivonja
Döbbsent lányodból: még hozzád kívül!
Bálványimádónak ne mondjatok, hogy Letérdelek, s áldását kérem. Úrnő,
Kinek véged lett az én kezdetemkor,
Hadd csókolom meg, add kezed.

PAULINA Vigyázat!
A szobron még nem száradt meg a festék!

CAMILLO Rajtad, felség, a bánat túl szilárd,
Tizenhat tél nem fújta le, tizenhat Nyárban el nem porladt: öröm Ennyit aligha él; s a többi bánat Magát öli meg eddig.

POLIXENES Drága testvér,
Aki okozta, hadd vegyen magára Annyit a szenvedésedből, amennyit Elbír magában.

PAULINA Felséges uram,
Ha sejtem, hogy szegény képmásomon (Mert enyém ez a szobor) így felindulsz,
Meg sem mutatom.

LEONTES Ne – hagyd azt a függönyt!

PAULINA Ha soká bámulod, azt képzeled még,
Hogy megmozdul.

LEONTES Azt, azt, igen!
Ne éljek, ha máris nem látom így –
Kinek a műve ez? – Nézd, nézd, uram,
Hát nem lélegzik? és ereiben
A vér nem lüktet?

POLIXENES Mestermű valóban:
Az élet melege látszik az ajkán.

LEONTES Szemében ott a rebbenése is!
Ezzel áltat a művészet.

PAULINA Elég:
(El akarja húzni a függönyt)
Urunk olyan önkívületbe van már,
Azt hiszi: él.

LEONTES Ó, édes Paulina,
Még vagy húsz évig hitesd velem ezt!
Nincs az a józan ész, ami e téboly Gyönyörével fölrerne. Hagyd a függönyt.

PAULINA Bánom, hogy fölkavartalak, de még Gyötörhetnék jobban is.

LEONTES Gyötörj,
Paulina! Mint a gyógyító vigasz,
Oly édes ez a gyötrelem. De én –
Én úgy érzem: lehel. Miféle véső Farag lélegzetet? Nevesetek ki,
Megcsókolom.

PAULINA Ne, édes jó uram!
Még nem száradt meg ajkán a pirosság,
Elmázolnád a csókkal, s a te szádra Olajfesték ragad. Ne földjem el?

LEONTES Ne, még húsz évig!

PERDITA Addig én is itt
Állnék, és nézném.

PAULINA Most vagy menjetek
Tüstént ki, vagy készüljetek fel új
S nagyobb csodára. Van hozzá erőtök?
Akkor mozgásra bírom igazán:
Leszáll s kezet nyújt. De azt hiszitek majd,
Hogy a gonosz erőkkkel cimborálok –
Én tagadom.

LEONTES Amit tétetsz vele,
Készséggel nézem, és amit beszéltetsz,
Készséggel hallgatom: ha mozdulatra,
Szóra is bírható.

PAULINA Csak ha erősen
Hisztek is benne. S álljatok nyugodtan,
Vagy aki azt hiszi, sötét, tilalmas
Dolog készül, menjen el.

LEONTES Láb se moccan.
Folytasd, kérlek!

PAULINA Ébreszd őt, zene, zendülj!

Zene

Itt az idő: szállj most le, már ne légy kő,
Csodával ámitsd nézőid. Gyere!
Sirod lezárom; mozdulj! Zsibbadásod
Maradjon a halálé; tőle most
Mevált az édes élet. Úgy ni: mozdul.

Hermione leszáll a talapzatról

Csak semmi pánik: amit tesz, amit
Én mondok itt, az rendjén van. (*Leonteshoz*) Ne húzódj
Előle, míg meg nem hal újra, mert
Másodszor is megölnéd. Add kezed:
Ifjan te kérted meg: most, korosabban,
Ő udvaroljon?

LEONTES Ó, hát nem hideg!
Ha ez varázslat, oly rendjén való,
Mint az évés.

POLIXENES Megöleli a férjét!
CAMILLO Ott csüng nyakában!
Ha már életre kelt, szólaljon is meg!

POLIXENES És mondja el, hol élt eddig, vagy a
Haláltól hogy lopták el.

PAULINA Azt, hogy él,
Ha csak elmondanám, legyintenétek:
Ugyan, mese; de most itt látható,

Bár nem beszél még. Figyelj csak tovább.
(*Perditához*) Járj közbe, szépségem, térdelj le, és
Kérd anyád áldását. (*Hermionéhez*) Nézd, asszonyom,
Megllett a mi Perdítánk.

HERMIONE Istenek,
Nézzétek, s öntsetek áldást fejére
Szent kelyhetekből! Én egyetlenem,
Mi óvott meg? hol éltél? hogy találtál
El apád udvarába? Paulinától
Tudom: Apolló igéje reményt
Adott, hogy élsz. Én meghúzódtam itt,
Hogy kivárjam a végét.

PAULINA Hagyjuk ezt most,
Mert még e szent percben mindenki majd
Mesélni kezd, s oda az öröm. Menjetek,
Szétkürtölni az ujjongásokat,
Víg nyertesek. Én egy kopár faágra
Felröppenek, vén gerle, ott siratni
A páromat, aki már nem kerül meg,
Halálomig.

LEONTES Nem addig, Paulina!
Férjet kapsz tőlem, ahogy tőled én
Asszonyt kaptam. Így szólt az alku, nem?
Szavunkat adtuk. Te meglelted az
Enyémet – hogy hogyan, azt nem tudom még,
Mert láttam holtan, vagy hát látni véltem,
S elmondtam sok haszontalan imát
A sírján. Nem kell messzire keresnem
Neked jó férjet, tudom is, mit érez.
Jöjj, Camillo, vedd a kezét – mit ér,⁹
Az köztudott, és mi ketten, királyok,
Is szavatoljuk. Menjünk. (*Hermionéhez*) Ó, de ti!
Nézz testvéremre – és bocsássatok meg,
Hogy ártatlan nézések közé állt
Beteg gyanúm. Ez itt a vőd, az ő
Fia – hogy eljegyezze lányodat,
Az ég intézte így. Jó Paulinám,
Vezess oda, ahol kényelmesen
Kikérdezhetjük egymást, ki mit játszott
A múltó idő széles színpadán,
Mióta elváltunk. Vezess hamar!

Mind el

⁹ Mivel Polixenes nem ismerheti olyan jól Paulinát, logikusabb, ha ez Camillóra vonatkozik, ez esetben: mit érsz. (Az Arden lábjegyzete is bizonytalan az értelmezésben.)